

Tyrimų nuotraukos

Foto 1. V. Kaširskio kasinėjimų duobės piliakalnio aikštelėje. Fotografuota iš ŠV

Foto 2. V. Kaširskio kasinėjimų duobės piliakalnio aikštelėje. Fotografuota iš V

Foto 3. V. Kaširskio kasinėjimų metu suardyto ŠR pylimo vieta. Fotografuota iš PV

Foto 4. V. Kaširskio kasinėjimų duobė ŠV piliakalnio šlaite. Fotografuota iš V

TYRIMŲ NUOTRAUKŲ SĄRAŠAS

1. V. Kaširskio kasinėjimų duobės piliakalnio aikštelėje. Fotografuota iš ŠV
2. V. Kaširskio kasinėjimų duobės piliakalnio aikštelėje. Fotografuota iš V
3. V. Kaširskio kasinėjimų metu suardyto ŠR pylimo vieta. Fotografuota iš PV
4. V. Kaširskio kasinėjimų duobė ŠV piliakalnio šlaite
5. Numatytos tirti vietos vaizdas prieš pradėdant darbus. Fotografuota iš ŠR
6. Numatytos tirti vietos vaizdas prieš pradėdant darbus. Fotografuota iš V
7. Perkasos vaizdas nuėmus miškožemio sluoksnį. Fotografuota iš ŠR
8. Perkasos vaizdas 225,2-225 m aukštyje virš jūros lygio. Fotografuota iš PV
9. Perkasos vaizdas 224,9-224,8 m aukštyje virš jūros lygio. Fotografuota iš PV
10. Perkasos vaizdas 224,9-224,8 m aukštyje virš jūros lygio. Fotografuota iš PR
11. Perkasos vaizdas 224,8 m aukštyje virš jūros lygio. Fotografuota iš PV
12. Išpjova nukasus miškožemio sluoksnį. Fotografuota iš ŠR
13. Išpjovos vaizdas 224,5-224,2 m aukštyje virš jūros lygio. Fotografuota iš viršaus
14. Išpjovos vaizdas 224,5-223,9 m aukštyje virš jūros lygio. Fotografuota iš V
15. Obj. Nr. 5 paviršius 224,5 m aukštyje virš jūros lygio. Fotografuota iš viršaus
16. Pjūvis tarp išpjovos ir perkastos. Fotografuota iš ŠV
17. Išpjovos sienelės pjūvis. Fotografuota iš ŠR
18. ŠV išpjovos sienelės pjūvis. Fotografuota iš PR
19. ŠR išpjovos sienelės (ir Obj. Nr. 5) pjūvis. Fotografuota iš PV
20. Perkasos vaizdas 224,9 m aukštyje virš jūros lygio. Fotografuota iš ŠV
21. Perkasos vaizdas 224,5 m aukštyje virš jūros lygio. Fotografuota iš ŠV
22. Obj. Nr. 3 vaizdas palei PR perkastos sienelę 224,5 m aukštyje virš jūros lygio. Fotografuota iš ŠV
23. Obj. Nr. 6-12 224,8-224,6 m aukštyje virš jūros lygio. Fotografuota iš R
24. Obj. Nr. 8-10 pjūvis. Fotografuota iš ŠV
25. Obj. Nr. 11-12 pjūvis. Fotografuota iš V
26. Obj. Nr. 13 224,5 m aukštyje virš jūros lygio. Fotografuota iš PV
27. Obj. Nr. 13 pjūvis. Fotografuota iš PV
28. Obj. Nr. 1 kraštas 224,4 m aukštyje virš jūros lygio. Fotografuota iš ŠR
29. Obj. Nr. 1 kraštas 224,2 m aukštyje virš jūros lygio. Fotografuota iš Š
30. Obj. Nr. 1 pjūvis 1-1'. Fotografuota iš ŠR
31. Obj. Nr. 1 224,3 aukštyje virš jūros lygio. Fotografuota iš Š
32. Obj. Nr. 1 224,2 m aukštyje virš jūros lygio. Fotografuota iš ŠV
33. PV sienelės pjūvis. Fotografuota iš ŠR
34. ŠV perkastos sienelės kv. 1-2 atkarpa. Fotografuota iš PR
35. ŠV perkastos sienelės kv. 6-8 atkarpa. Fotografuota iš PR
36. ŠR perkastos sienelė. Fotografuota iš PV
37. PR perkastos sienelė. Fotografuota iš ŠV
38. Užkastos tyrinėtose vietose vaizdas. Fotografuota iš PV
39. Užkastos tyrinėtose vietose vaizdas. Fotografuota iš V
40. Ištvermingiausiai ekspedicijos dalyviai (iš kairės doc. dr. Aleksiejus Luchtanas, III kurso studentas Grigas Poliakas, magistrantė Raminta Lisauskaitė.

Foto 5. Numatytos tirti vietos vaizdas prieš pradėdant darbus. Fotografuota iš ŠR

Foto 6. Numatytos tirti vietos vaizdas prieš pradėdant darbus. Fotografuota iš V

Foto 7. Perkastos vaizdas nuėmus miškožemio sluoksnį. Fotografuota iš ŠR

Foto 8. Perkastos vaizdas 225,2-225 m aukštyje virš jūros lygio. Fotografuota iš PV

Foto 9. Perkasos vaizdas 224,9-224,8 m aikštīje virš jūros lygio. Fotografuota iš PV

Foto 10. Perkasos vaizdas 224,9-224,8 m aikštīje virš jūros lygio. Fotografuota iš PR

Foto 11. erkasos vaizdas 224,8 m aikštīje virš jūros lygio. Fotografuota iš PV

Foto 12. Išpjova nukasus miško-emo sluoksni. Fotografuota iš ŠR

Foto 13. Išpjuvos vaizdas 224,5-224,2 m aukštyje virš jūros lygio. Fotografuota iš viršaus.

Foto 14. Išpjuvos vaizdas 224,5-223,9 m aukštyje virš jūros lygio. fotografuota iš V

Foto 15. Obj. Nr. 5 paviršius 224,5 m aukštyje virš jūros lygio. Fotografuota iš viršaus

Foto 16. Pjūvis tarp išpjuvos ir perkastos. Fotografuota iš ŠV

Foto 17. PV išpjosvos sienelės pjūvis. Fotografuota iš ŠR

Foto 18. ŠV išpjosvos sienelės pjūvis. fotografuota iš PR

Foto 19. ŠR išpjosvos sienelės (ir Obj. Nr. 5) pjūvis. Fotografuota iš PV

Foto 20. Perkasos vaizdas 224,9 m aukštyje virš jūros lygio. Fotografuota iš ŠV

Foto 21. Perkasos vaizdas 224,5 m aukštyje virš jūros lygio. Fotografuota iš ŠV

Foto 22. Obj. Nr. 3 vaizdas palei PR perkasos sienelę 224,5 m aukštyje virš jūros lygio. Fotografuota iš ŠV.

Foto 23. Obj. Nr. 6-12 224,8-224,6 m aukštyje virš jūros lygio. Fotografuota iš R

Foto 24. Obj. Nr. 8-10 pjūvis. Fotografuota iš ŠV.

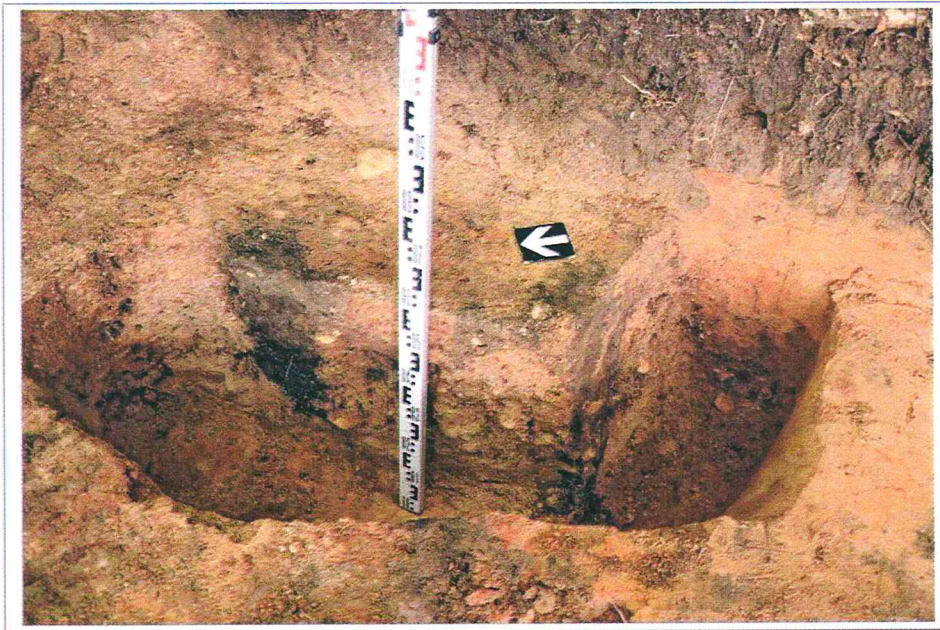

Foto 25. Obj. Nr. 11-12 pjūvis. Fotografuota iš V.

Foto 26. Obj. Nr. 13 224,5 m virš jūros lygio. Fotografuota iš PV

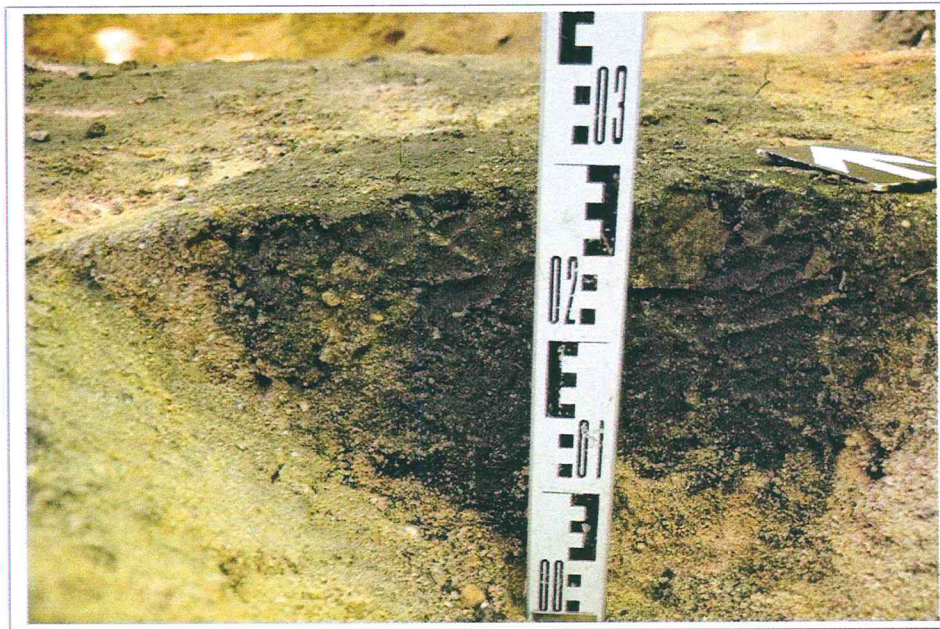

Foto 27. Obj. Nr. 13 pjūcis. Fotografuota iš PV

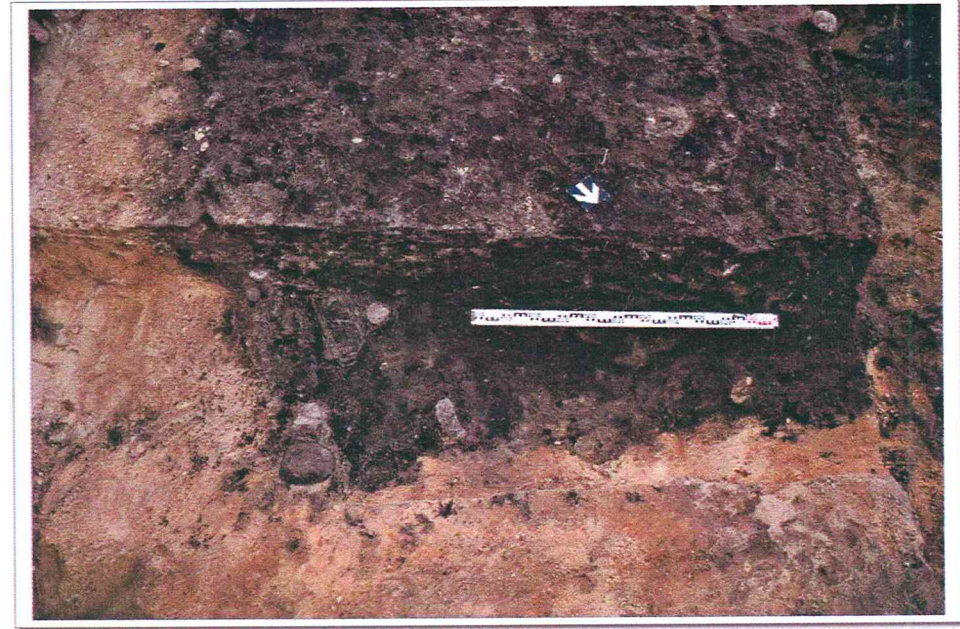

Foto 28. Obj. Nr. 1 kraštas 224,4 m aukštyje virš jūros lygio. Fotografuota iš ŠR

Foto 29. Obj. Nr. 1 kraštas 2242 m aukštyje virš jūros lygio. Fotografuota iš Š

Foto 30. obj. Nr. 1 pjūvis 1-1'. Fotografuota iš ŠR

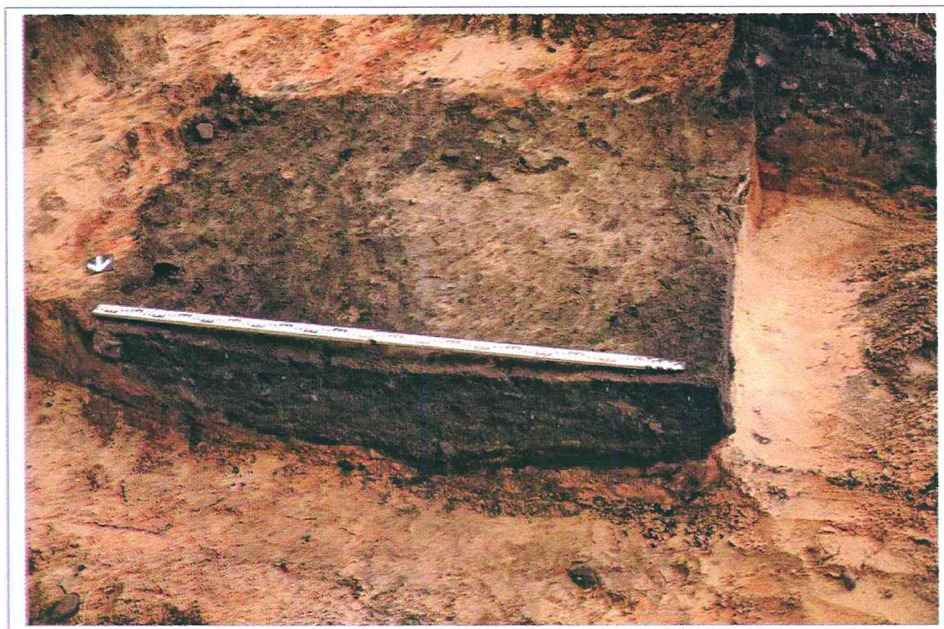

Foto 31. Obj. Nr. 1 224,3 m aukštyje virš jūros lygio. fotografuota iš Š

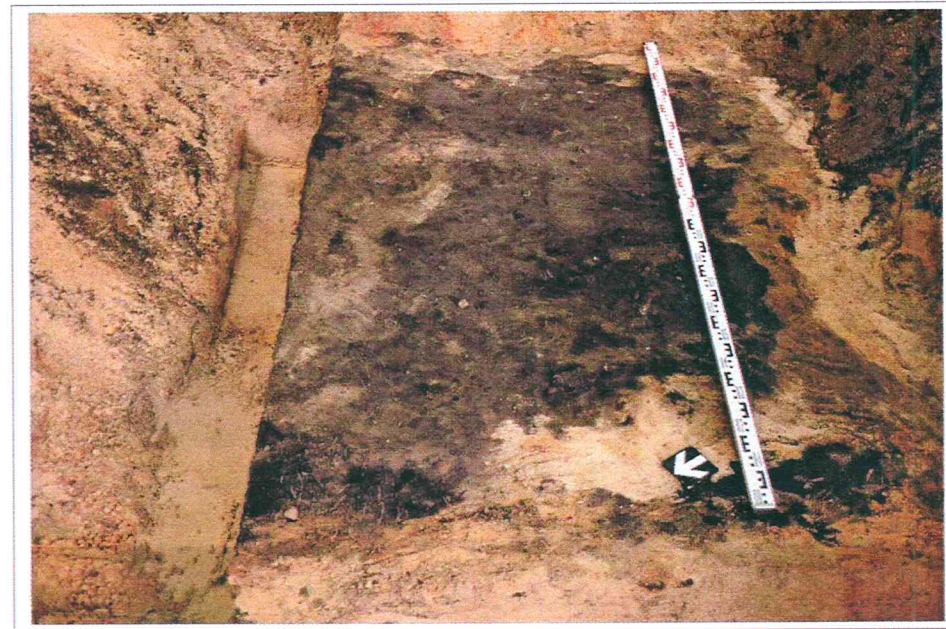

Foto 32. Obj. Nr. 1 224,2 m aukštyje virš jūros lygio. Fotografuota iš ŠV

Foto 33. PV sienelēs pjūvis. Fotografuota iš ŠR

Foto 34. ŠV perkastos sienelēs kv. 1-2 atkarpa. Fotografuota iš PR

Foto 35. ŠV perkastos sienelēs kv. 6-8 atkarpa. Fotografuota iš PR

Foto 36. ŠR perkastos sienelē. Fotografuota iš PV

Foto 37. PR perkamos sienelė. Forografuota iš ŠV

Foto 38. Užkastos tyrinėtoms vietoms vaizdas. Fotografuota iš PV

Foto 39. Užkastos tyrinėtoms vietoms vaizdas. Fotografuota iš V

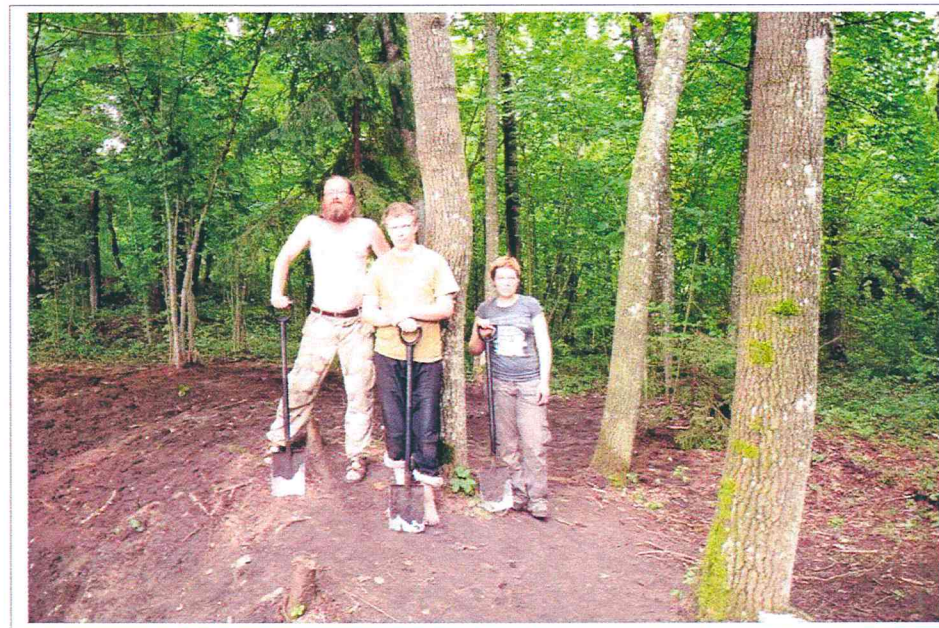
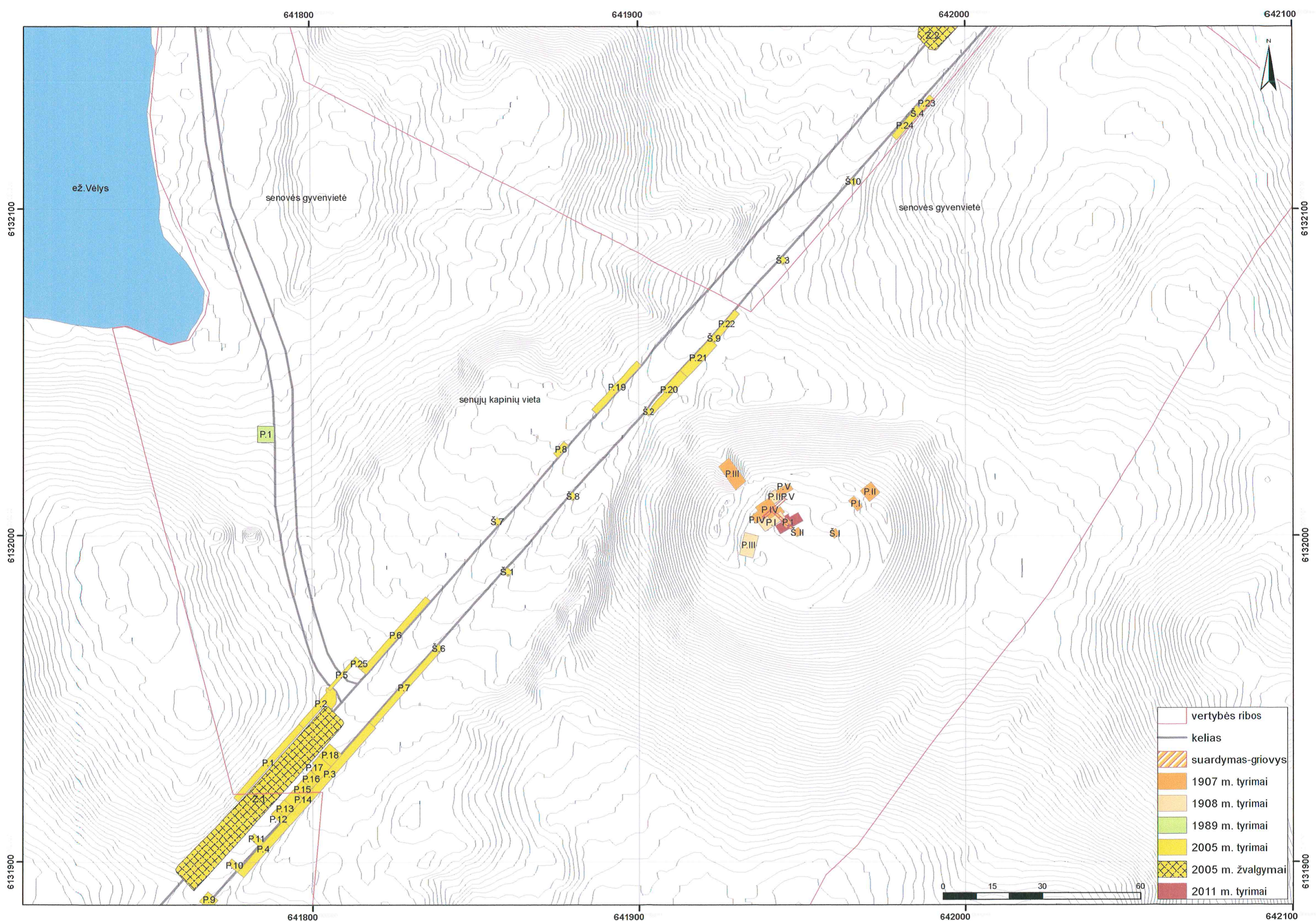

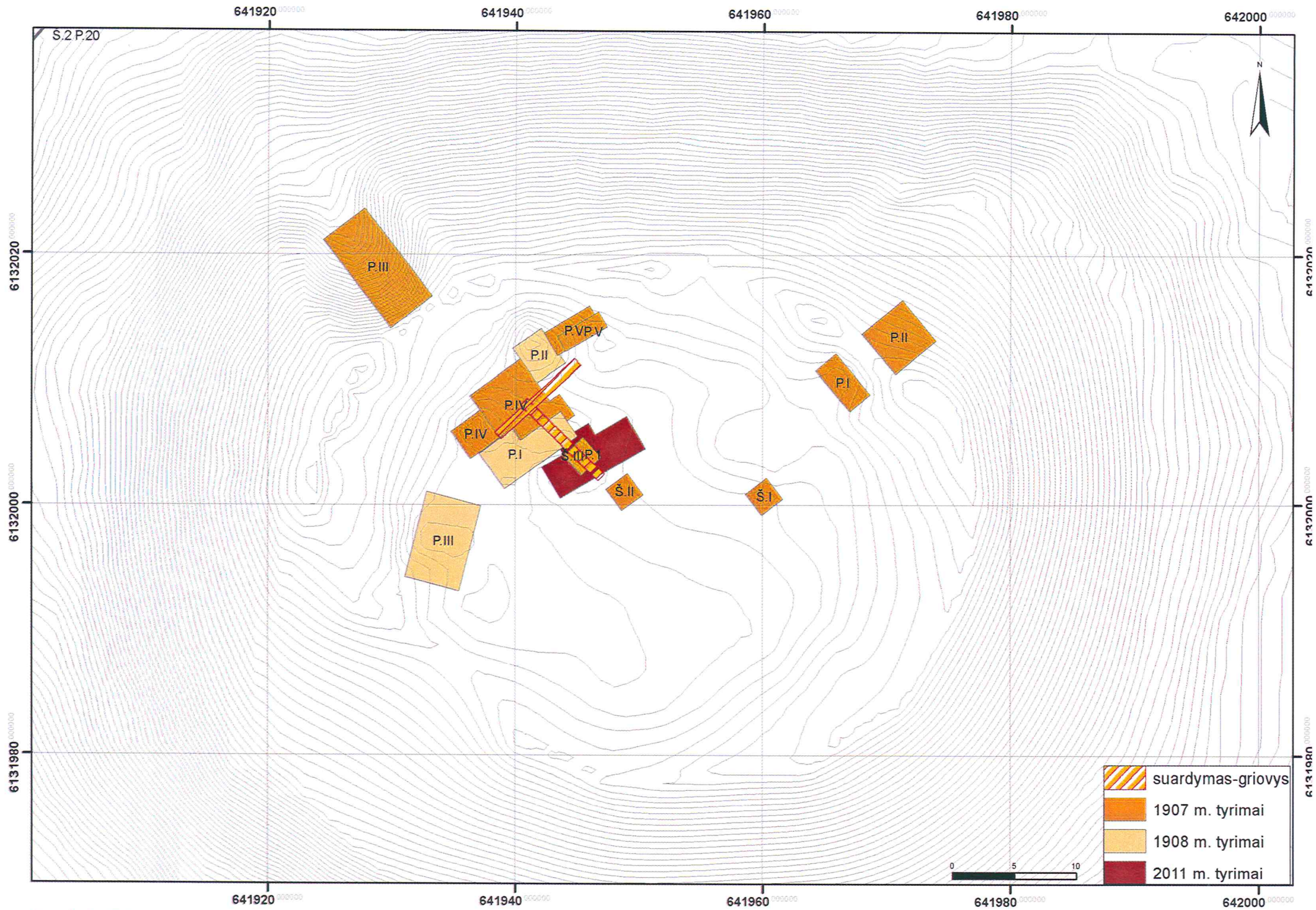
Foto 40. Ištvėringiausiai ekspedicijos dalyviai (iš kairės doc. dr. A. Luchtanas, III kurso studentas Gidas Poliakas, magistrantė Raminta Lisauskaitė)

BRĖŽINIŲ SĄRAŠAS

1. Situacinis planas
2. Piliakalnio tyrinėjimų situacinis planas
3. Perkastos vaizdas nukasus miškožemio sluoksnį
4. PV perkastos dalies vaizdas po supiltinės pilkos žemės sluoksniu (paviršiaus H_{abs} – 224,8-224,9)
5. Kultūrinio sluoksnio horizontas (perkasoje paviršiaus H_{abs} 225,2-224,6, išpjovoje H_{abs} 224,8-224)
6. Įžemio horizontas ir kultūrinio sluoksnio įgilėjimas (perkasoje H_{abs} 224,8-224,3, išpjovoje H_{abs} 224,5-223,9)
7. Radinių išsidėstymas perkasoje ir suardytose aikštelės vietose (paviršiuje)
8. Radinių išsidėstymas perkasoje
9. Objektų pjūviai
10. PV perkastos pjūvis
11. ŠR perkastos pjūvis
12. ŠV perkastos sienelės pjūvis
13. PR perkastos sienelės pjūvis
14. Išpjovos sienelių (atitinkamai iš kairės į dešinę) PV, ŠV, ŠR pjūviai

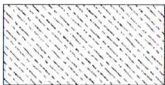

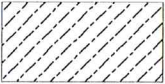

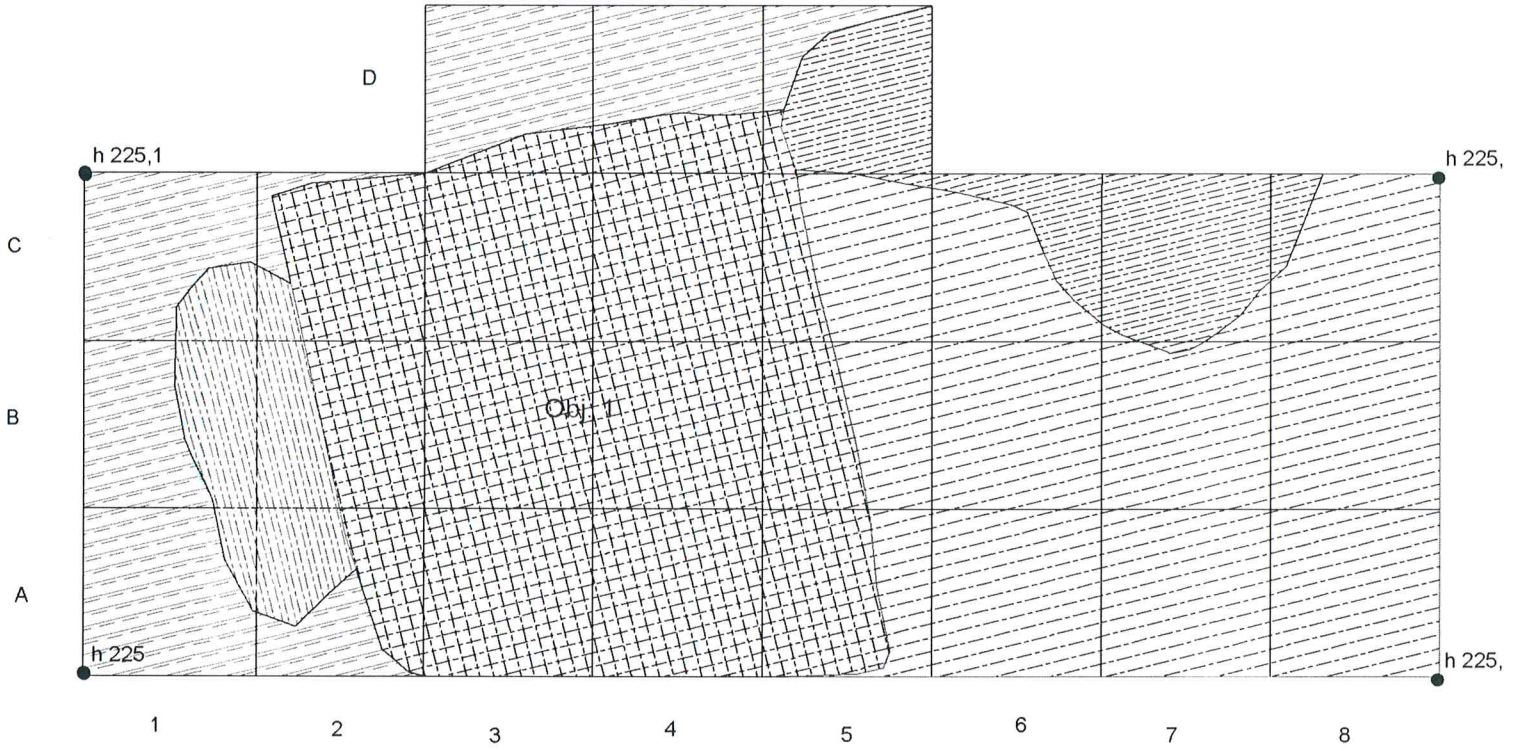
Brėž. 1. Situacinis planas

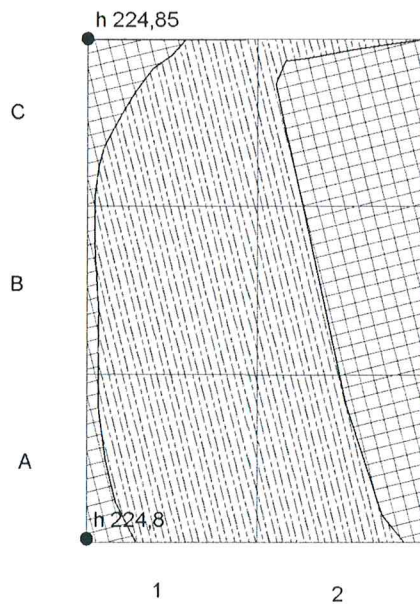
Brėž. 2. Piliakalnio tyrinėjimų situacinis planas

Legenda

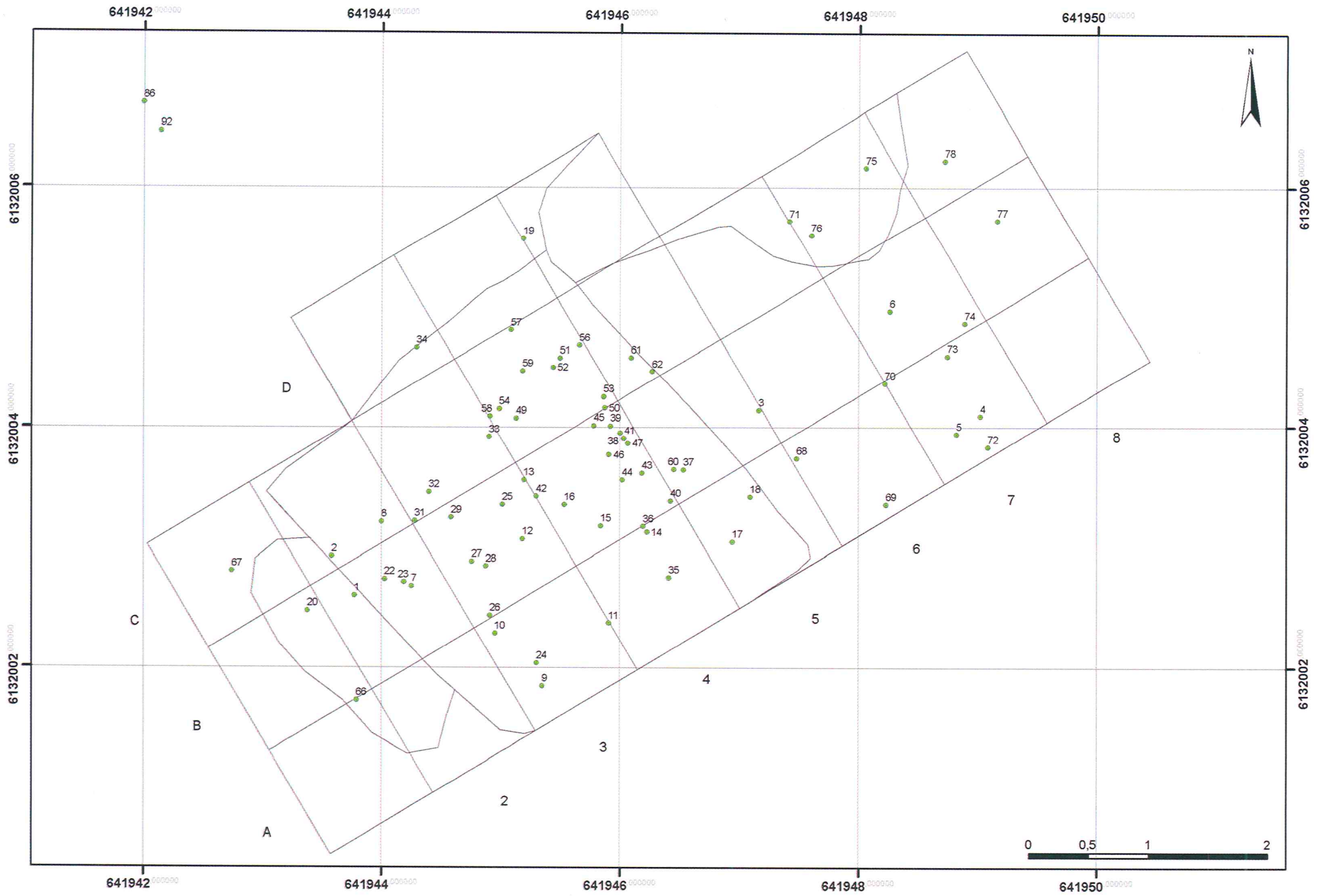
- radiniai
- pjūvių vietos
- miškožemis
- nefiksuotas paviršius
- pilka maišyta žemė
- supiltinis smėlis
- supiltinis žvyras
- juoda žemė
- tamsiai pilka žemė
- pilkas kultūrinis sluoksnis
- pilkšva žemė su žvyru
- smėlio/žvyro įžemis
- akmuo

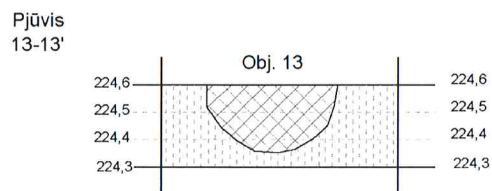
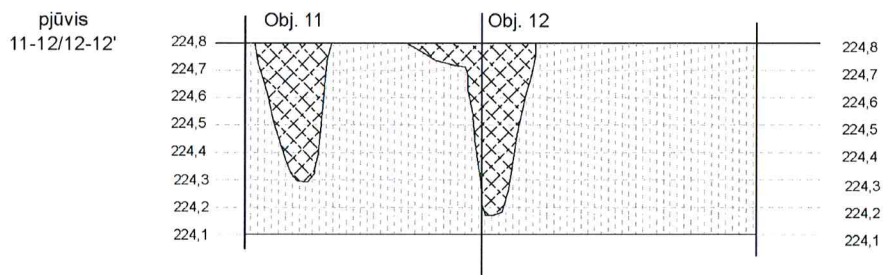
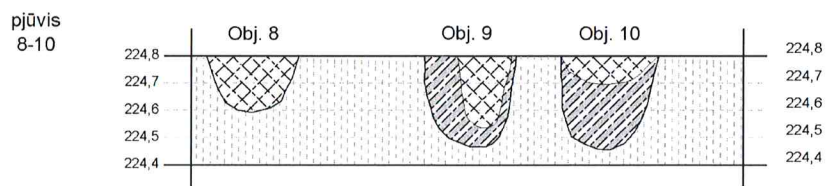
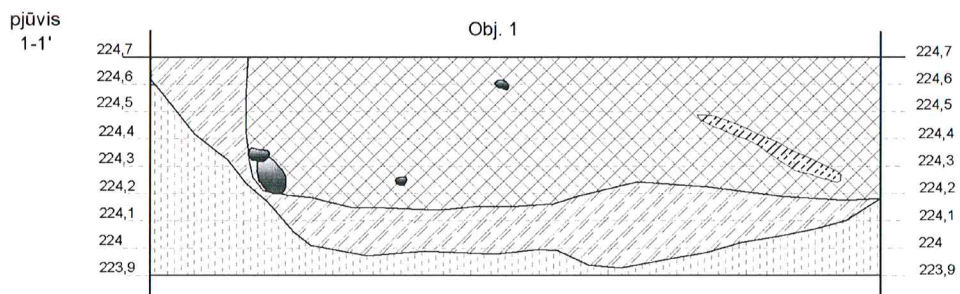
Brėž. 3. Perkastos vaizdas nukasus miškožemio sluoksni (perkasoje paviršiaus H abs 225,2-225, išpjovoje - H abs 224,9-224,2)

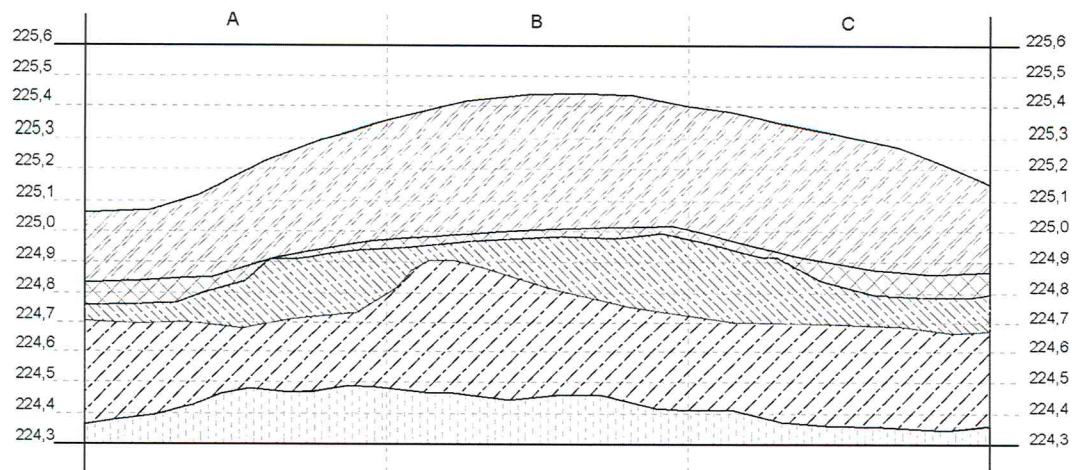
Brėž. 4. PV perkastos dalies vaizdas po supiltinės pilkos žemės sluoksniu (paviršiaus H abs - 224,8-224,9)

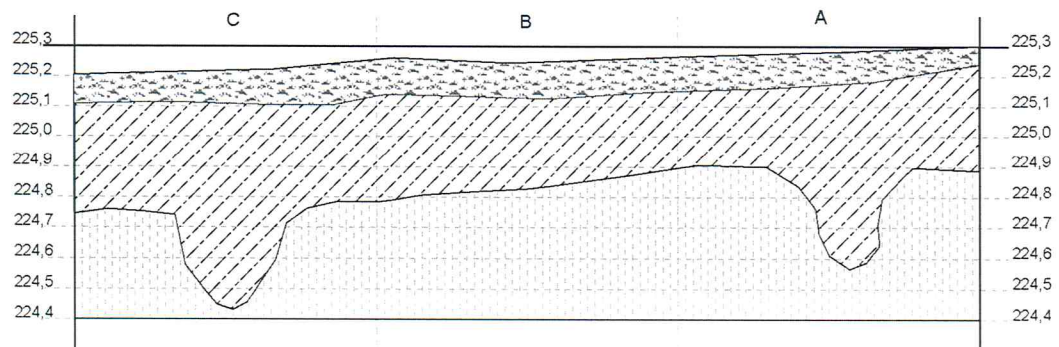
Brėž. 8. Radinių išsidėstymas perkasoje

Brēž. 9. Objektų pjūviai

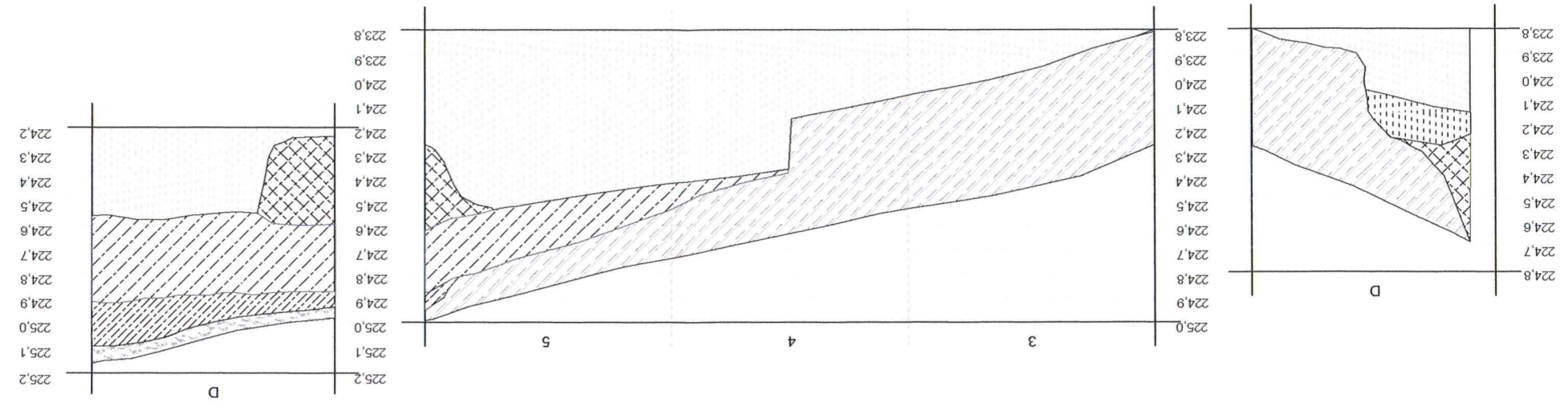
Brēž. 10. PV perkasos sienelēs pjūvis

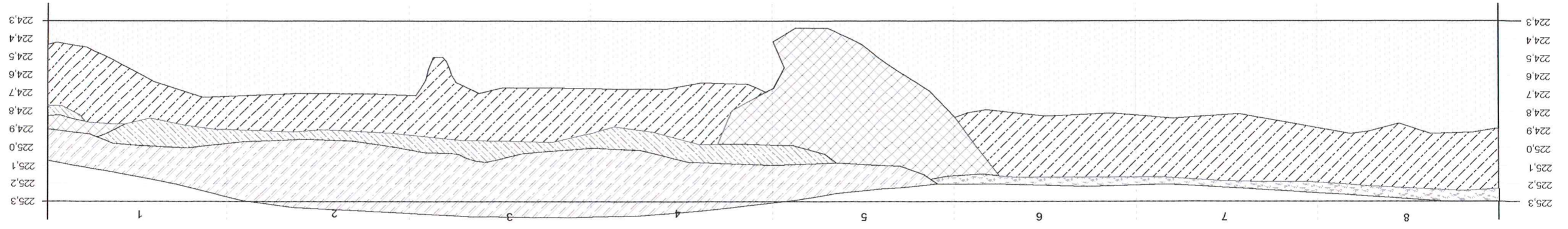
Brēž. 11. ŠR perkasos sienelēs pjūvis

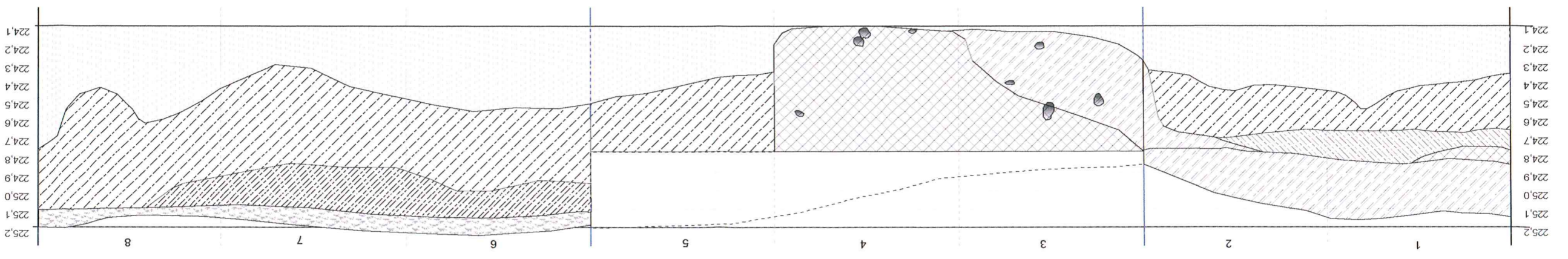
Brēž. 14. Ispjovos sieneliu (atīnkamai īs kairēs ī dešīnē) PV, ŠV, ŠR pjuvāi

Brēž. 13. PR perkasos sienēs pjuvīs

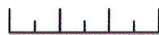
Brēž. 12. ŠV perkasos sienēs pjuvīs

* Numeriai atitinka radinių sąrašo numerius

** Didžiausiojo fragmento nuotrauka

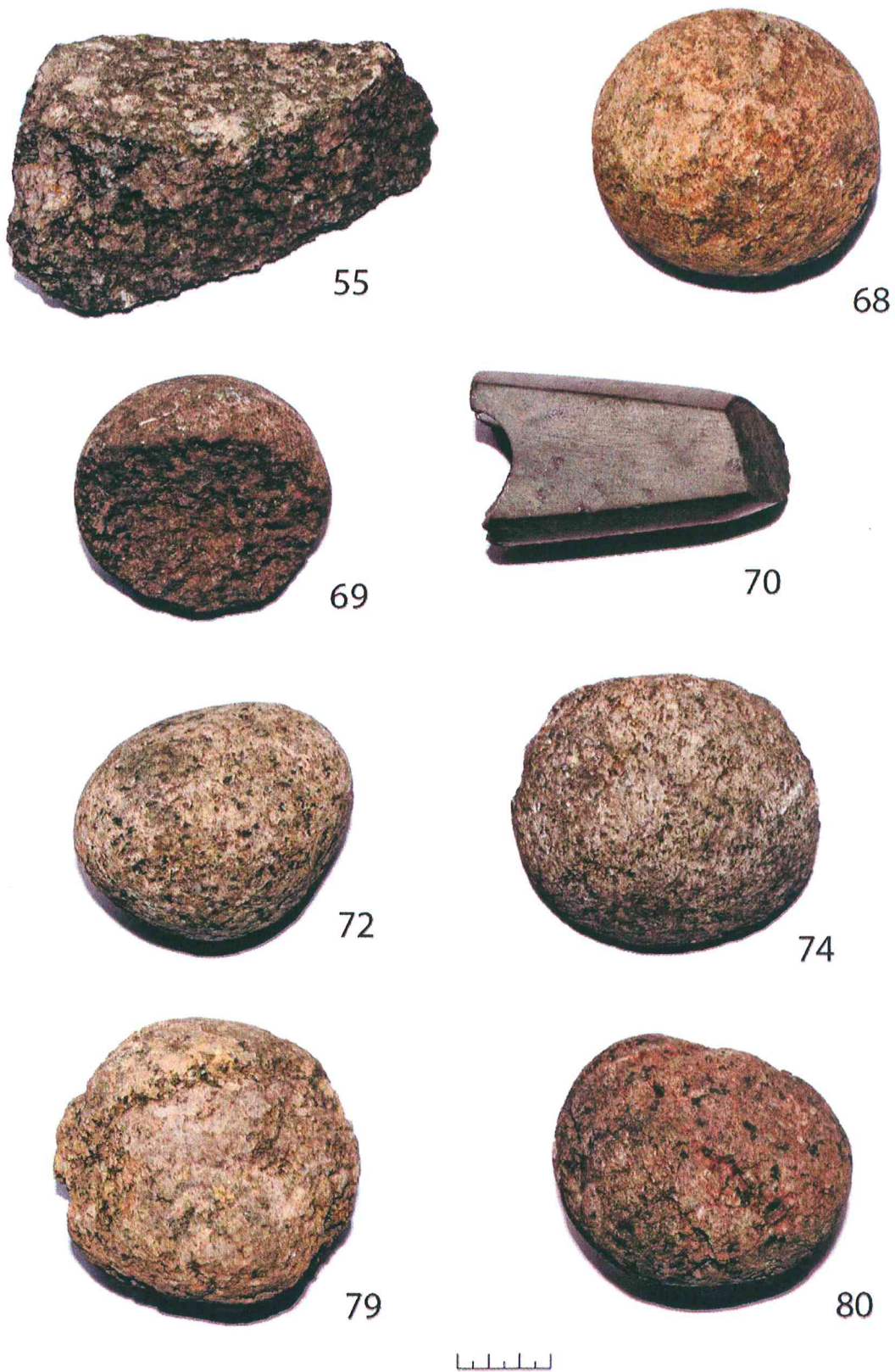
Pav. 1. Radiniai: individualūs (Nr. 1-37)

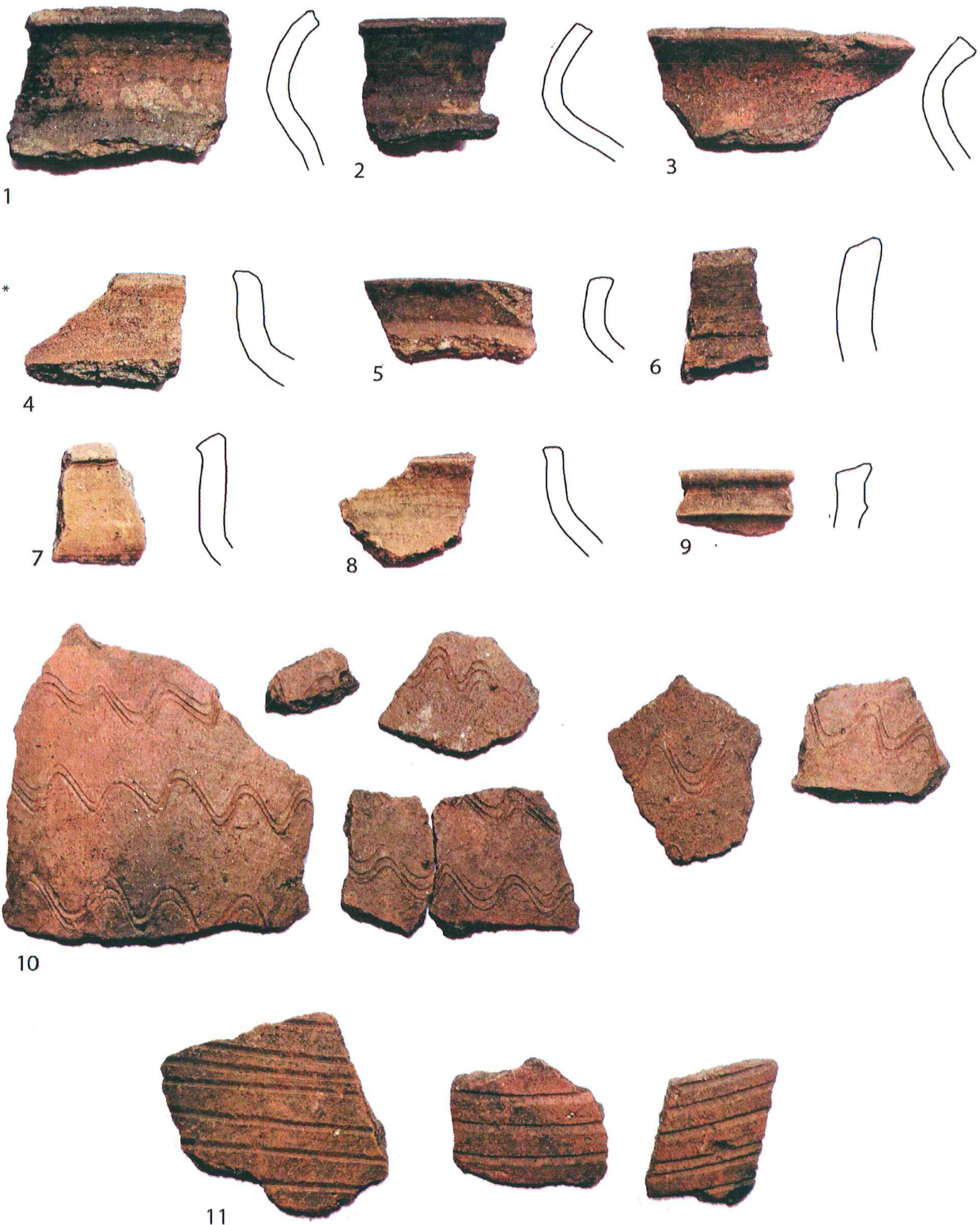
Pav. 2. Radiniai: individualūs (Nr, 38-78)

Pav. 3. Radiniai: individualūs (atsitiktiniai iš piliakalnio aikštelės) (Nr. 81-97)

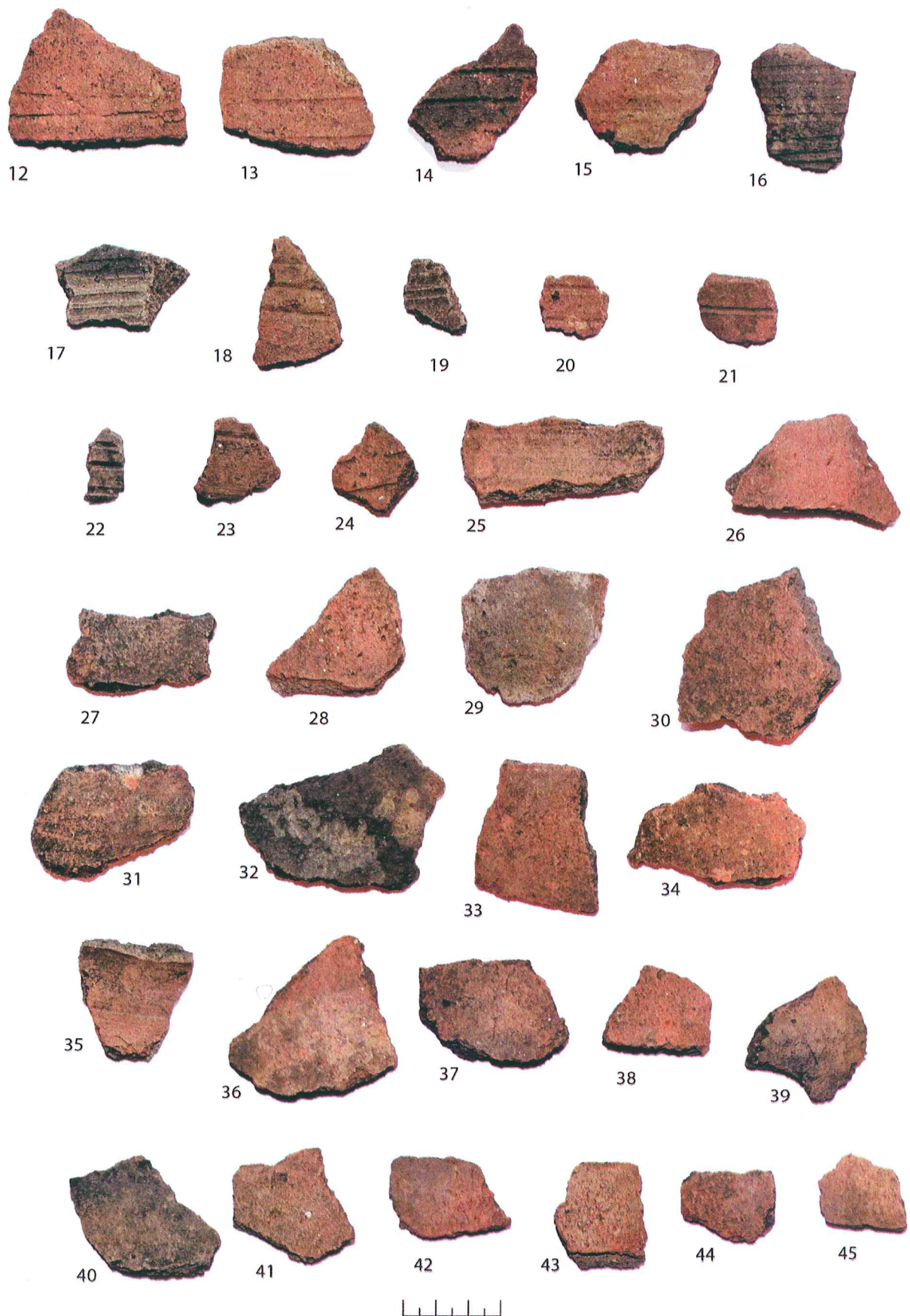

Pav. 4. Radiniai: individualūs (akmeniniai)

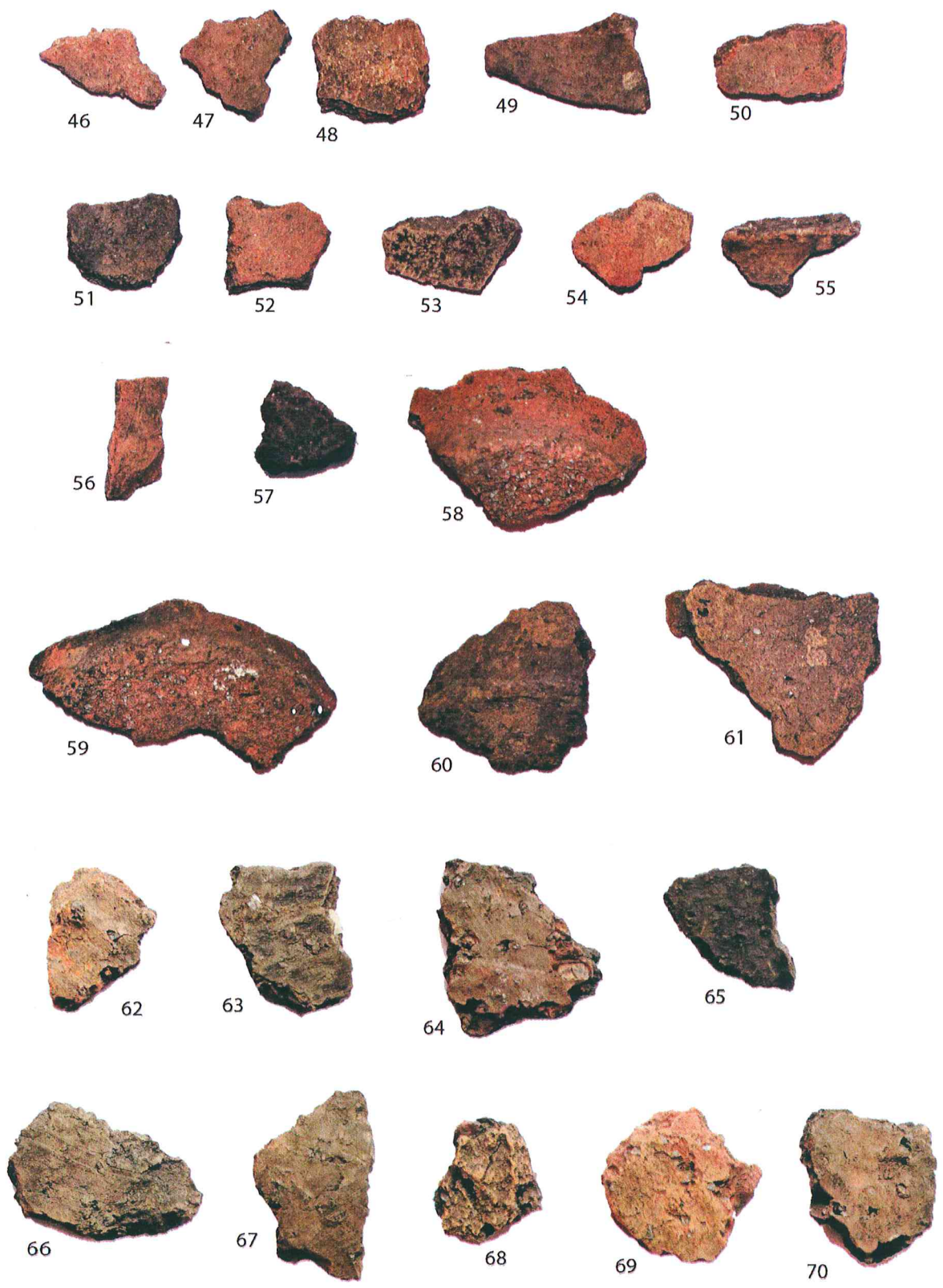

*Numeriai atitinka radinių sąrašo numerius lentelėje.

Pav. 5. Keramika (Nr. 1-11)

Pav.6. Keramika (Nr. 12-45)

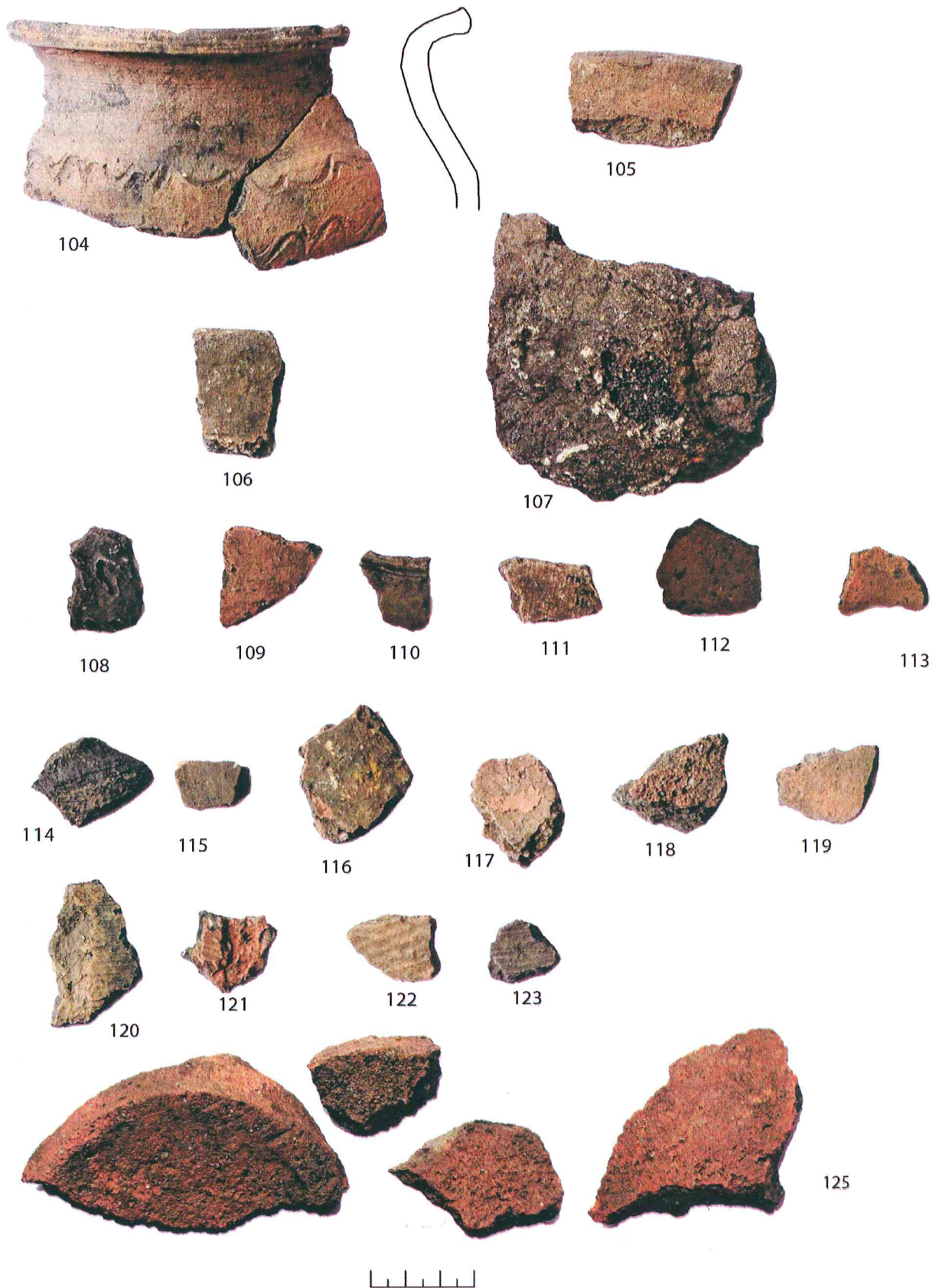

Pav. 7. Keramika (Nr. 46-70)

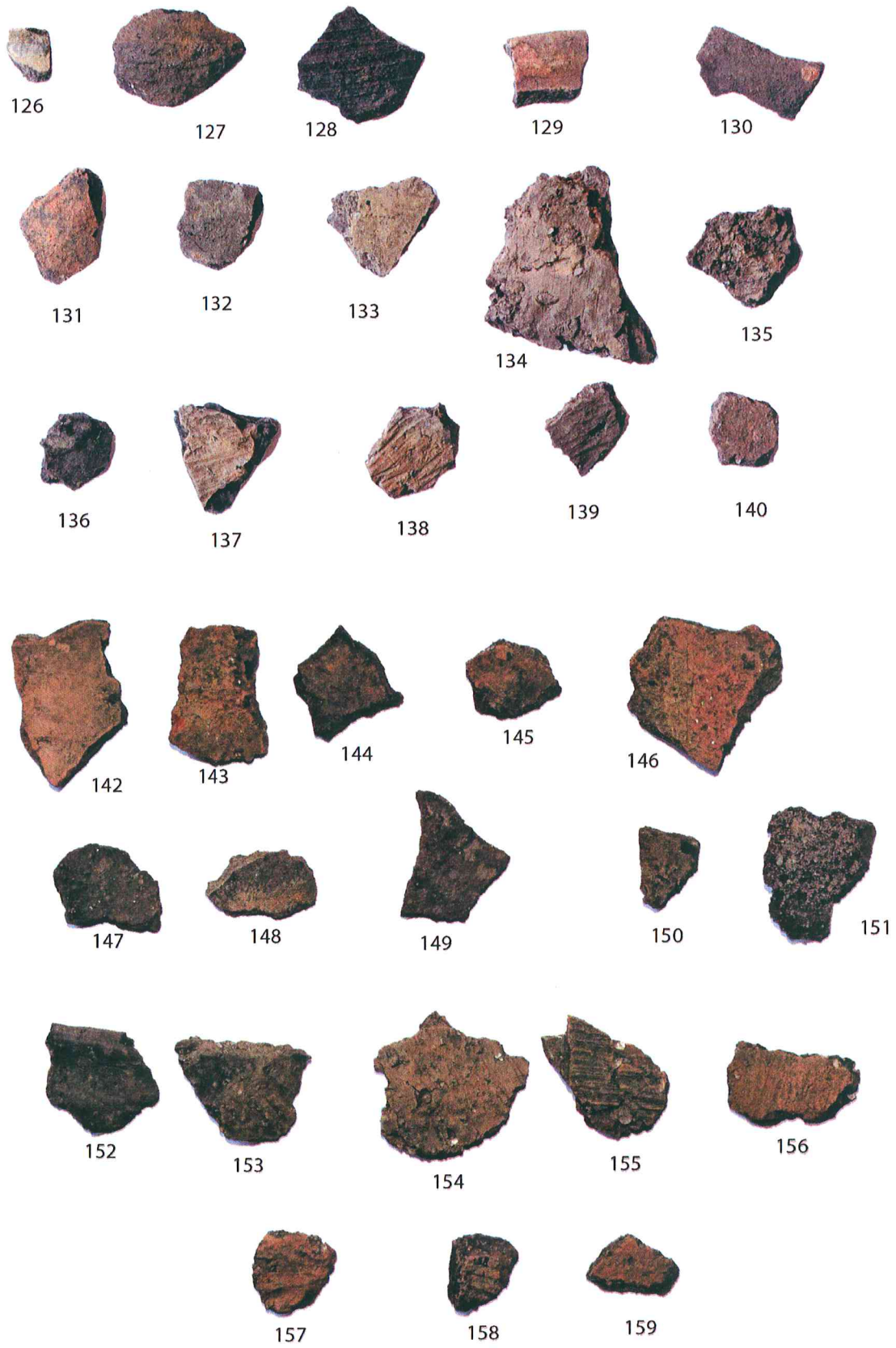

Pav. 8. Keramika (Nr. 71-101)

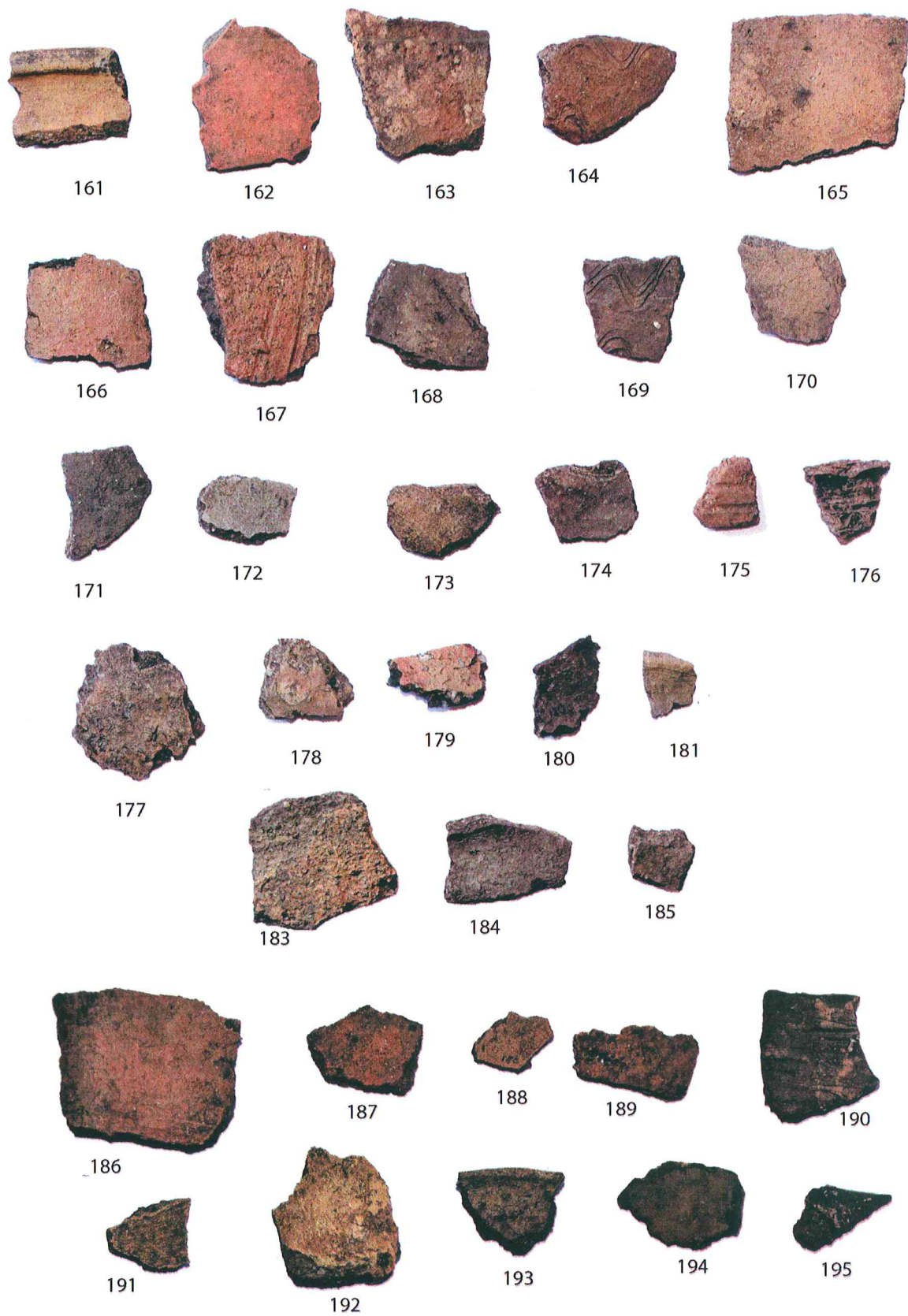
Obj. 1

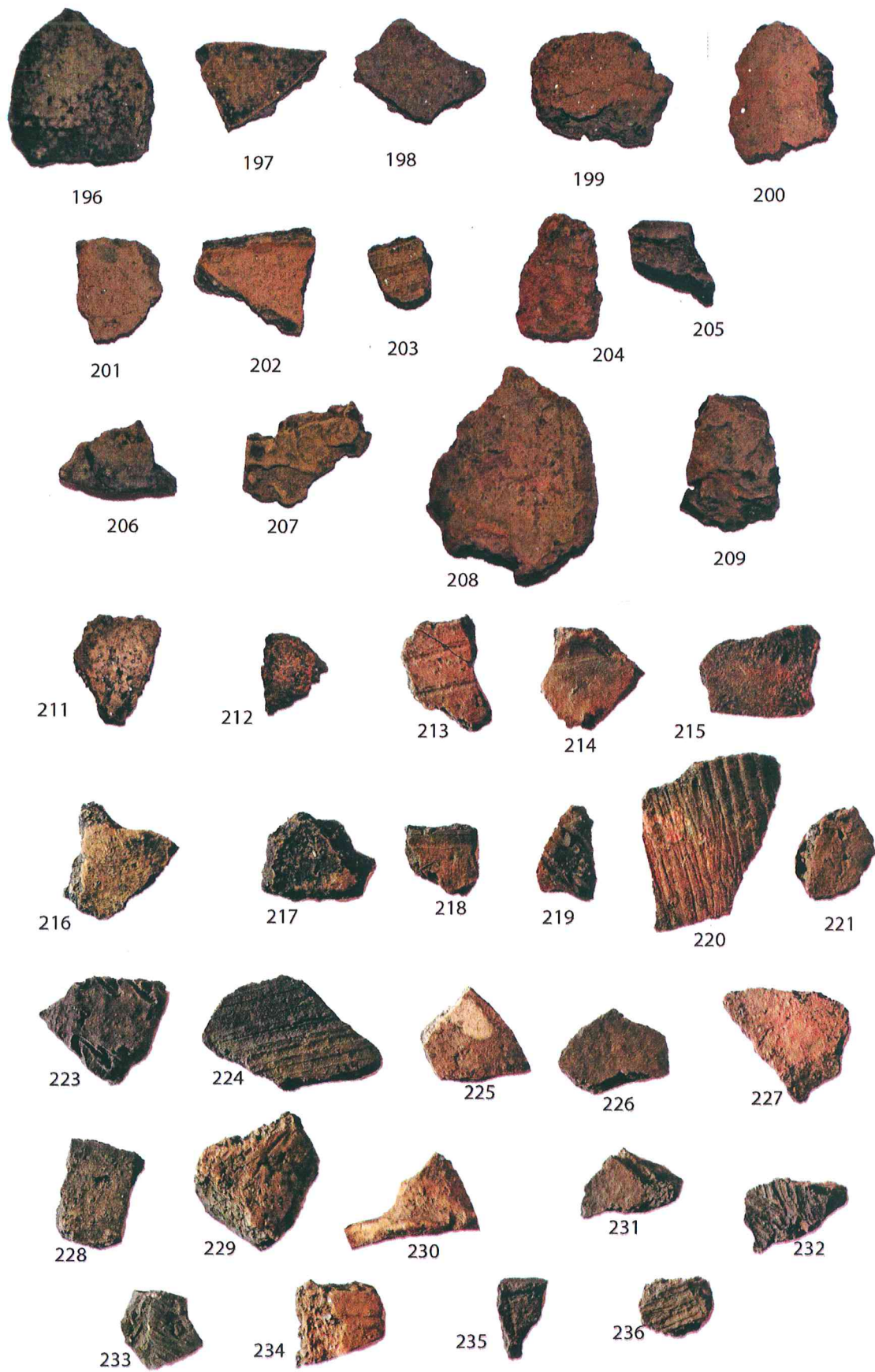
Pav. 9. Keramika (Nr. 104-125)

Pav. 10. Keramika (Nr. 126-159)

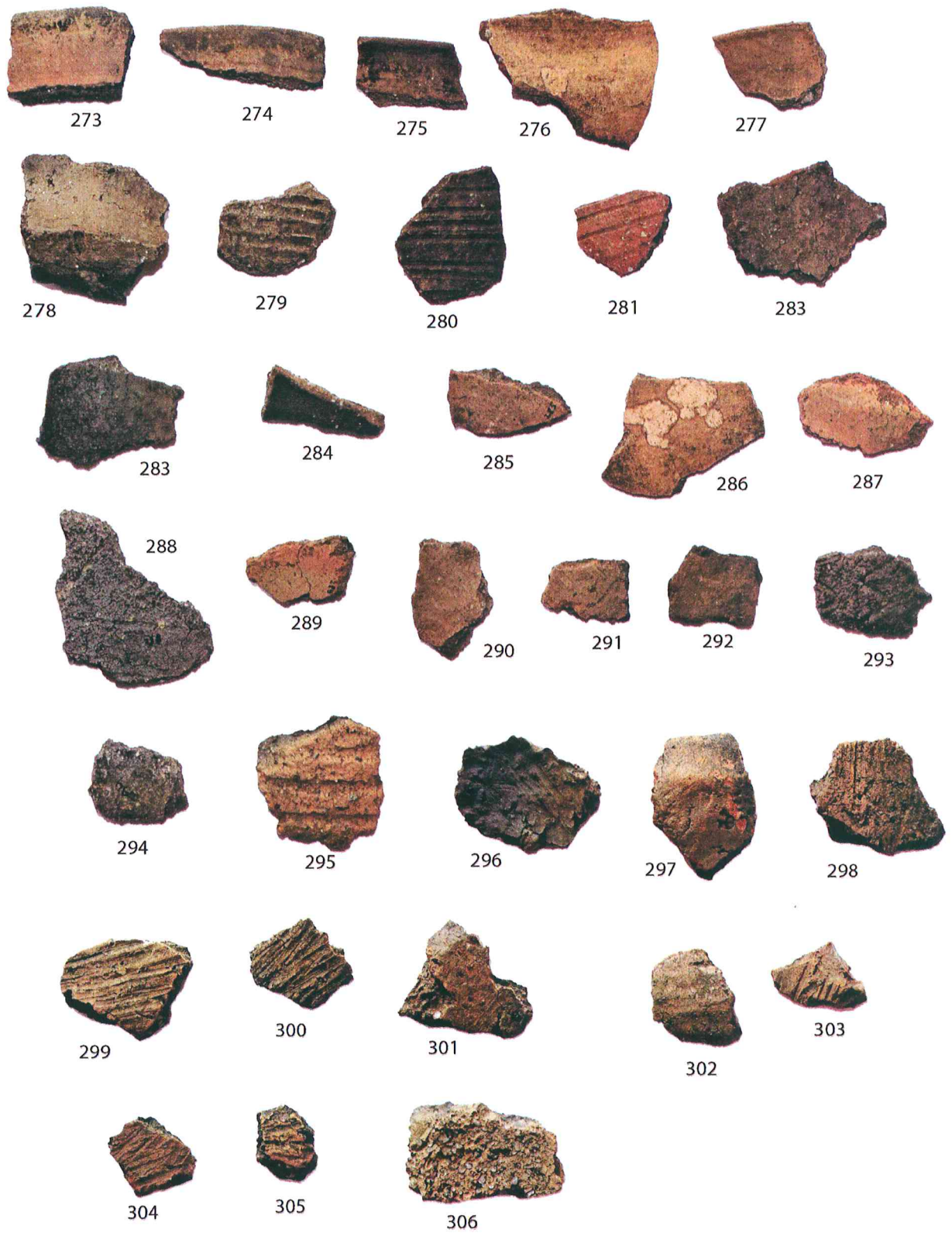
Pav. 11. Keramika (Nr. 161-195)

Pav. 12. Keramika (Nr. 196-236)

Pav. 13. Keramika (Nr. 238-271)

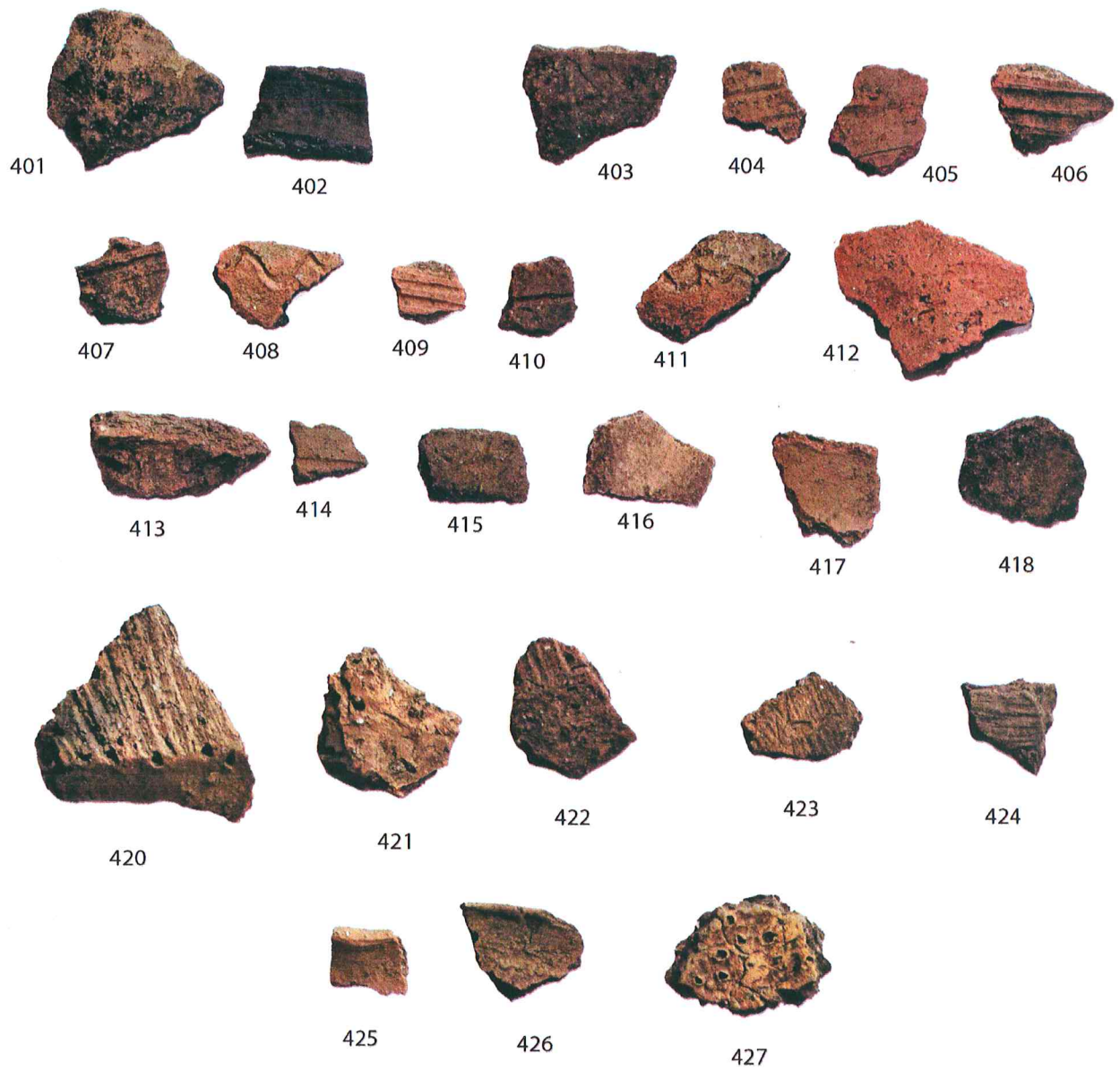

Pav. 14. Keramika (Nr. 273-306)

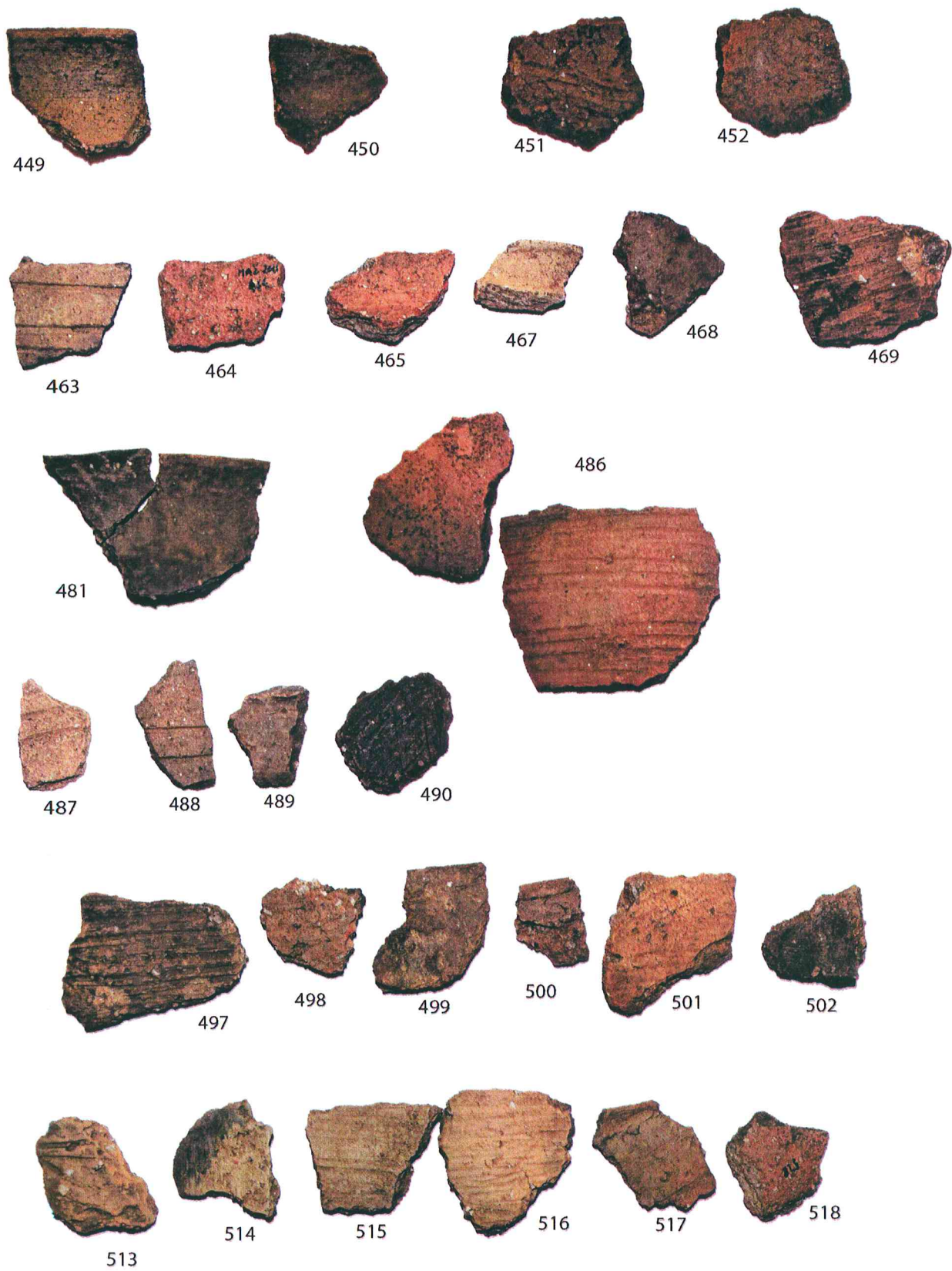

Pav. 15. Keramika (Nr. 307-399)

Pav. 16. Keramika (Nr. 401-427)

Pav. 17. Keramika (Nr. 449-518)

527

528

529

530

533

534

535

536

Obj. 5

551

Pav. 18. Keramika (Nr. 527-551)

Archeologinių tyrinėjimų Mažulonių piliakalnyje (Ignalinos r. sav.)

PROJEKTAS

Piliakalnio topografija. Mažulonių piliakalnis (unikalus kodas 1985) yra Ignalinos r., 1,3 km į šiaurės rytus nuo Bečiūnų-Ceikinių ir Panižiškės-Senojo Daugėlišio kelių sankryžos, dešinėje pastarojo kelio pusėje, į rytus nuo Vėlio ežero. Piliakalnis yra Ignalinos miškų urėdijos, Daugėlišio girininkijos Piliakalnio miško, 82 kvartalo vakarinėje dalyje. Piliakalnį iš pietvakarinės, vakarinės ir šiaurinės pusės juosia senovės gyvenvietė (24765).

Piliakalnis įrengtas ant vienos Švenčionių aukštumai priklausančios kalvos. Jos šlaitai statūs, šiaurinis ir rytinis - 12 m. aukščio, pietinis – 20 m. Piliakalnio aikštelė ovali, pailga rytų-vakarų kryptimi, 26-35 m dydžio, juosiamą 1,5 – 2 m aukščio pylimo.

Ankstesni tyrimai piliakalnyje ir papėdės gyvenvietėje. Piliakalnio aikštelę (daugiausia Š ir ŠR aikštelės dalis) ir pylimą 1907-1908 m. tyrinėjo V. Kaširskis. Neužkastose tyrimų vietose šiuo metu aiškiai matomos duobės. Per du metus ištirtas apie 155 m² plotas, aptiktas intensyvus kultūrinis sluoksnis, siekęs 20-30 cm storio aikštelės viduryje ir 5-6 m jos pakraščiuose. Duomenys apie 1907 m. vykdytus V. Kaširskio tyrimus išliko trumpoje rankraštinėje ataskaitoje, o 1908 m. – tik mažai informacijos teikiančiame lauko dienoraštyje. Tyrimų metu surinkti radiniai datuojami pirmaisiais m. e. amžiais ir II tūkst. pirma puse. Visa medžiaga saugoma Valstybiniame Sankt Peterburgo Ermitažo muziejuje.

Nuo XX a. pr. piliakalnis daugiau netyrinėtas, tačiau jo aplinkoje 1958 m. žvalgomosios ekspedicijos metu aptikta papėdės gyvenvietė. Platesni tyrimai šioje gyvenvietėje vykdyti 1989 bei 2005 m. 1989 m. be gyvenvietės ribų tikslinimui kastų šurfų (kasta iki kultūrinio sluoksnio arba įžemio, kur kultūrinio sluoksnio nėra), ištirta 25 m² perkasa. Kultūriniame sluoksnyje, siekusiame iki 0,7 m, aptiktos stulpavietės, židiniai. Rasta gyvulių kaulų, molio tinko, verpstuko, aptikta lipdytos ir apžiestos keramikos.

2005 m. tyrimai papėdės gyvenvietėje vykdyti rekonstruojamo kelio ir pakelės griovių vietose. Viso ištirtas 762 m² plotas, dar 560 m² – išžvalgytas. Kultūrinis sluoksnis išlikęs nevienodai – kai kur jo visiškai nėra, kai kitose vietose – nuo 0,1 iki 1,8 m storio.

Tyrimų metu gausiai aptikta lipdytos ir apžiestos keramikos, darbo įrankių, papuošalų. Ūkinę veiklą liudija židiniai, duobės, stulpavietės. Pagal keramiką tyrimų autorė gyvenvietę datuoja I m.e. tūkst. – II tūkst. pradžia.

Planuojami tyrimai. Menka V. Kaširskio vykdytų tyrimų dokumentacija apsunkina tikslų visų tyrinėtų plotų lokalizavimą, stratigrafijos pažinimą, aptiktų dirbinių radimo aplinkybių identifikavimą.

Planuojamų tyrinėjimų metu gautus duomenis visų pirma numatoma panaudoti Mažulonių komplekso archeologinės keramikos tyrimams. 2011 m. dalyvaudama VU vykdomame projekte „Archeolitas“, peržiūrėjau Valstybiniame Sankt Peterburgo Ermitažo muziejuje saugomą V. Kaširskio tyrimų metu surinktą keramikos kolekciją, kurią sudaro lipdyta brūkšniuotoji, gludinta, lygiu paviršiumi, ankstyvoji imituojanti apžiestą bei intensyviai apžiesta keramika. Netiksli dokumentacija ar visiškai jos nebuvimas neleidžia kalbėti apie tam tikros keramikos, taip pat kitų radinių pasiskirstymą atskiruose sluoksniuose. Tyrinėjimų metu gauti duomenys būtų svarbūs piliakalnio kultūrinių sluoksnių stratigrafijos, jiems būdingų radinių identifikavimui bei datavimui.

Tyrimų Mažulonių piliakalnyje metu planuojama atsidengti vizualiai matomo V. Kaširskio tyrinėto ploto ŠV aikštelės dalyje kraštą (1 priedas), iškasant 2x8 m pločio juostą buvusioje perkasoje. Užfiksavus kultūrinių sluoksnių stratigrafiją, planuojama iširti dar 1 m pločio juostą palei atsidengtą ankstesnės perkasos ribą, pagal sluoksniams būdingus archeologinius radinius nustatyti jų datavimą. Tokiu būdu numatomas tirti 24 m² plotas.

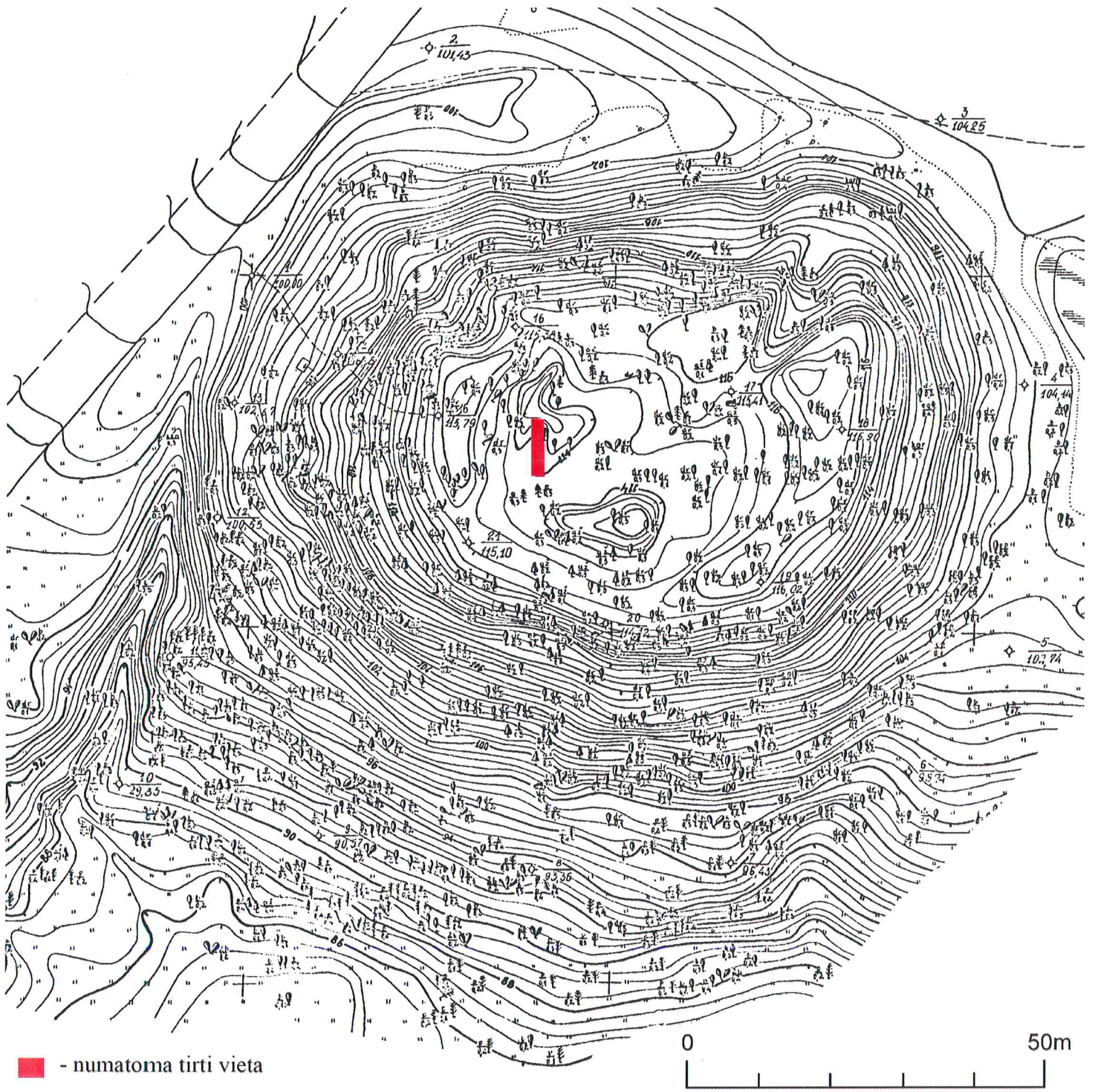
Aptikus piliakalnio egzistavimo metu buvusias konstrukcijas (pastatų liekanas, židinius, ar pan.) jos bus fiksuojamos bei paliekamos ateities tyrimams.

Tyrimus numatoma atlikti liepos – rugpjūčio mėnesiais. Tyrimuose archeologinę praktiką atliks VU Istorijos fakulteto Archeologijos katedros studentai, vadovaujami doc. dr. A. Luchtano.

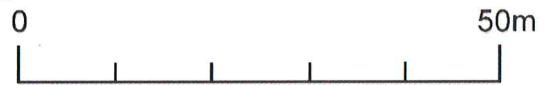
Priedai:

1. Mažulonių piliakalnio topografinis planas su pažymėta numatoma tirti vieta.

Dovilė Baltramiejūnaitė

■ - numatoma tirti vieta

Leidimas galioja iki 2011-11-30

LEIDIMAS

vykdyti archeologinius tyrimus

2011-07-21 Nr. 179
Vilnius

Pagal Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 18 str. šis leidimas išduotas **D. Baltramiejūnaitei** vykdyti Mažulonių piliakalnio (1985), Ignalinos r., **archeologinius tyrinėjimus**, taip pat naudoti elektronines priemones, sudarinėti planus, filmuoti, fotografuoti, piešti, rinkti radinius ir mėginius tiriamame objekte. Tyrimų projektas: Archeologinių tyrinėjimų Mažulonių piliakalnyje (Ignalinos r. sav.) projektas, 2011-07-19, Nr. 179.

Kontrolės skyriaus vedėjas

R. Kraujalis

DOVILĖ BALTRAMIEJŪNAITĖ

MAŽULONIŲ PILIAKALNIS

2011 m. Mažulonių piliakalnyje (u.k. 1985) buvo vykdomi detalieji archeologiniai tyrimai. Šis piliakalnis yra Ignalinos r., 1,3 km į šiaurės rytus nuo Bečiūnų-Ceikinių ir Panižiškės - Senojo Daugėlišio kelių sankryžos, dešinėje pastarojo kelio pusėje, į rytus nuo Vėlio ežero.

Piliakalnio šlaitai statūs, šiaurinis, rytinis ir vakarinis – 12-13 m aukščio, pietinis – 25 m. Piliakalnio aikštelė ovali (R-V kryptimi 35 m, Š-P – 26 m ilgio), juosiamą 1,5 – 2 m aukščio pylimo.

Piliakalnio aikštelę (daugiausia ŠV aikštelės dalį), pylimą (Š ir R pusėje) ir šlaitą (ŠV pusėje) 1907-1908 m. tyrinėjo V. Kaširskis (1 pav.). Neužkastose tyrimų vietose šiuo metu matomos duobės. Duomenys apie 1907 m. vykdytus V. Kaširskio tyrimus išliko trumpoje rankraštinėje ataskaitoje, o 1908 m. – tik mažai informacijos teikiančiame lauko dienoraštyje¹. Bylos saugomos Rusijos materialinės kultūros instituto Sankt Peterburge archyve.

1907 m. piliakalnio ŠR dalyje norėdamas išaiškinti piliakalnio ŠR dalies pylimo struktūrą, V. Kaširskis tyrė plotus Nr. 1 ir 2. Perkasa Nr. 1 apėmė vidinę pylimo pusę bei aikštelės dalį, o perkasa Nr. 2 priešais esančią pylimo išorinę dalį. Plote Nr. 1 įžemis pasiektas apie 2,2 m gylyje. Be rąstų liekanų, anglies, gyvulių kaulų, puodų šukių šiame plote aptiktas nedidelis geležinis peiliukas, 2 plačiaašmeniai kirviai, 2 šerno iltys, kurių viena buvo su pragręžta skylute.

Ploto Nr. 2 kultūrinio sluoksnio storis siekė 4,25 m. Jame rasta tik nedidelis kiekis gyvulių kaulų ir puodų šukių.

Tokiu pat tikslu Š dalyje atidengtos perkasos Nr. 3 ir 4. Išorinėje pylimo pusėje buvusioje perkasoje Nr. 3 kasta iki 6 m gylio, tačiau įžemis nepasiektas. Sluoksnyje aptikta smulkių anglies ar apanglėjusių medžio liekanų, akmenų, gyvulių kaulų, keramikos šukių. Rastas trinamųjų girnų viršutinis akmuo, taip pat sveikas miniatiūrinis puodelis.

Priešais šią perkasą vidinėje pylimo ir aikštelės pusėje atidengtas plotas Nr. 4, o apie 1,5-2 m į V nuo perkasoje Nr. 4 buvo atidengtas plotas Nr. 5. Šiose perkasose aptiktos 2 sudegusių

¹ ДИАК, 1907 – дело императорской Археологической комиссии о раскопках в. А. каширского в свенцянском уезде виленской губ. Архив института истории материальной культуры российской академии наук. д. 1907/53; ДИАК, 908 – дело императорской Археологической комиссии о расследовании городища близ д. мажуляны, свенценского у. виленской губ. Архив института истории материальной культуры российской академии наук. д. 1908/50.

medinių pastatų liekanos su gausiais II t-mečio pr. datuojamais radiniais (plačiau šias perkasas su joms būdingais radiniais aprašė V. Daugudis²).

Tais pačiais metais piliakalnio aikštelėje buvo iškasti 3 šurfai (V. Kaširskio vadinami „šuliniais“). Remiantis V. Kaširskio sudarytu tyrinėtų plotų planu, trumpais aprašymais, kuriuose nurodomi atstumai tarp šurfų žingsniais, bei dar 2011 m. aikštelėje pastebėtais nežymiais įdubimais identifikuotos šių šurfų vietos, o vieno jų lokalizacija patikslinta po 2011 m. vykdytų tyrimų.

Kultūrinio sluoksnio storis šurfe Nr. 1 siekė iki 0,2 m, jame rasta pavienių kaulų bei šukių. Antrasis šurfas, kaip nurodo V. Kaširskis, iškastas pačioje aukščiausioje aikštelės dalyje. Po nestoru sąnašiniu sluoksniu atidengtas iki 0,2 m kultūrinis sluoksnis, radinių jame nerasta. Šurfe Nr. 3 buvęs kultūrinis sluoksnis nevienodo storio, jame aptikta tik viena keramikos šukė. Kaip nurodoma, įgilėjęs į žemį sluoksnis storiausioje vietoje siekia 0,75 m ir eina palei V sienelę grioviu pylimo link.

Minėtas griovys plačiau aprašomas 1907 m. V. Kaširskio byloje. Kaip minėta, vienas griovys nuo piliakalnio aikštelės ėjo pylimo link ŠV kryptimi. Šis apie 8,5 m ilgio, 0,75 m pločio griovys užneštas, kaip rašoma, kultūriniu sluoksniu ir smėliu, o prie pylimo užsibaigia taisyklingos perkasos pavidalo duobe. Kitas griovys eina palei Š pylimą V-R kryptimi ir kerta pirmąjį griovį. Tikėtina, jog šie grioviai gali žymėti dar ankstesnių iškasinėjimų vietas.

1907 m. piliakalnyje ištirta apie 130 m².

1908 m. tyrimų dokumentacija žymiai menkesnė. Šiaurinėje aikštelės dalyje buvo iškasti plotai Nr. 1 ir Nr. 2 (часть I, II), apjungiantys 1907 m. perkasas. Trečiasis plotas kaip nurodoma taip pat kastas ŠV aikštelės dalyje. Pagal aiškiai matomus suardymus piliakalnio V dalyje palei pylimą, tikėtina, jog nurodytą perkasą Nr. III galima lokalizuoti būtent toje vietoje. Kai kurie perkasos išmatavimai nurodyti dviejuose nevysiškai sutampančiuose brėžiniuose, tad tiksliai jų atkurti nepavyko. Taip pat pažymėtina, jog kastų perkasų sienelės nebūtinai būdavo stačios.

1908 m. tirtuose plotuose rasta pastatų liekanų, kaulų, metalo, molio ir kt. radinių, viso buvo ištirtas apie 60 m² plotas.

Apibendrinant V. Kaširskio tyrimų rezultatus, galima teigti, jog aptiktas intensyvus 5-6 m storio kultūrinis sluoksnis aikštelės pakraščiuose bei 0,2-0,3 m storio aikštelės viduryje ir jos pakraščiuose. Tyrimų metu surinkti radiniai datuojami pirmaisiais m. e. amžiais ir II tūkst. pirma puse. Visa medžiaga saugoma Valstybiniame Sankt Peterburgo Ermitažo muziejuje.

² Daugudis V., 1961š – Mažulonių piliakalnis // Iš lietuvių kultūros istorijos. 1961, T.3, p. 17-19.

2011 m. siekiant patikslinti tiek V. Kaširskio tyrinėtų vietų lokalizaciją, jo tyrimų metodiką, tiek piliakalnio kultūrinių sluoksnių datavimą, piliakalnio aikštelėje perkasai buvo parinkta vieta, apimanti vienos iš duobių, esančių ŠV aikštelės dalyje, kraštą. Išmatuotas 3x8 m plotas, o jo ŠV sienelėje vėliau padaryta 1x3 m išpjova (viso 27 m²) (1, 2 pav.).

Tiriamą plotą paviršius buvo padengtas miškožemio sluoksniu bei V. Kaširskio tyrimų metu iš jo kasinėtų plotų permestomis žemėmis, po kuriomis nesuardytose vietose atidengtas nestoras, radinių gausa nepasižymintis šviesiai pilkos spalvos kultūrinis sluoksnis. Šiame 20-45 cm storio sluoksnyje rasta smulkių lipdytos brūkšniuotos, taip pat apžiestos keramikos šukių, trinamųjų girnų trintuvų bei pavienių metalo dirbinių fragmentų.

Kultūrinis sluoksnis vietomis buvo suardytas vėlyvesnių perkasimų (2 pav.). Perkastos viduryje atidengtas V. Kaširskio 1907 m. tyrinėtas šūrfas Nr. III (pavadintas obj. 1), o jo kraštuose V. Kaširskio minimo šūrfą kirtusio griovio likučiai (obj. 3). Šūrfas buvo užpildytas intensyviu kultūriniu sluoksniu, permestu iš 1907 ar 1908 m. tyrinėtos greičiausiai sudegusio pastato vietos.

Perkasoje padarytos išpjosvos krašte atidengtas ir kitos V. Kaširskio perkastos, tyrinėtos 1908 m., kampas (obj. 2), užpildytas permaišyta užslinkusia V. Kaširskio tyrimų metu išmesta žeme.

Po kultūriniu sluoksniu, įžemyje išryškėjo stulpavietės (obj. 10 – 13), tačiau nei jų paskirtis, nei datavimas neaiškus.

Didžioji dalis tyrimų metu surinktų radinių koncentravosi iš V. Kaširskio tyrinėtų plotų išmestose žemėse, o ypatingai juodame kultūriniame sluoksnyje. Juos galima skirti dvejim laikotarpiams. Ankstyviausi radiniai skirtini BKK – tai briauninės formos indai brūkšniuotu paviršiumi, akmeniniai trintuvai. Likusieji radiniai reprezentuoja II t-mečio pirmos pusės laikotarpį – XI – XII/XIII a. pr. Šiam laikotarpiui skirtina lipdyta lygiu paviršiumi apžiesta keramika, importuoto balto molio, dengto skaidria žalia glazūra fragmentas, kaltinės vinys, arbaletos strėlės antgalis, stiklo karolis, dengtas sidabro plokšte, žvangučiai, antkaklės lankelio, svarstyklių fragmentai, XI-XII a. datuotinas kryželis su Kristaus atvaizdu, medalionas – pakabutis su jaučio galvos atvaizdu ir kiti dirbiniai (3, 4 pav.). Tyrinėtame plote taip pat aptikta organinės kilmės artefaktų liekanų – sudegusių grūdų, medžio, nenustatytos cheminės sudėties ~~suk~~pusios medžiagos, tekstilės, gyvulių kaulų.

Tyrimų metu metalo detektoriumi patikrintos ir kitose aikštelės vietose buvusi permaišyta, iš V. Kaširskio tyrinėtų perkasų išmesta žemė. Aptiktos diržų sagtys, žvangučiai, svorelis taip pat skirtini II t-mečio pradžiai.

2011 m. tyrimų metu surinkti radiniai perduoti LNM.

ILIUSTRACIJOS

1 pav. Tyrinėtos vietos piliakalnyje.

1 pav. 2011 m. tyrinėta perkasa.

1 pav. Vietinė ir importuota keramika.

1 pav. 2011 metų radiniai.

MAŽULONYS HILLFORT

In 2011 excavation was conducted in Mažulonys hillfort site (Ignalina District).

Initial known excavations in the hillfort were conducted in the start of XX century – 1907-1908 by Russian archaeologist V. Kasirskis. The total 190 m² area was investigated at that time on the hillfort's enclosure, ramparts and the slope (fig. 1). In excavated plots in the center of enclosure cultural layer was thin till 20-30 cm, with small amount of artifacts. And conversely, it was thick, till 5-6 m, near the ramparts. The rich collection of the artifacts of V. Kasirskis excavation is kept in the St. Petersburg, State Hermitage museum.

In 2011 VU expedition undertook investigations of the hillfort with the goal to itemize the details of V. Kasirskis excavations, likewise the chronology of the hillfort. Total 27 m² plot was excavated. Almost all the surface of that plot was covered with the mixed soil, which was thrown away from the V. Kasirskis excavated plots. Under that layer there were 3 unearthed objects also related with the earlier excavations and filled with mixed soil. Thin 20-45 cm cultural layer and 10 postholes under it was found in not destroyed places.

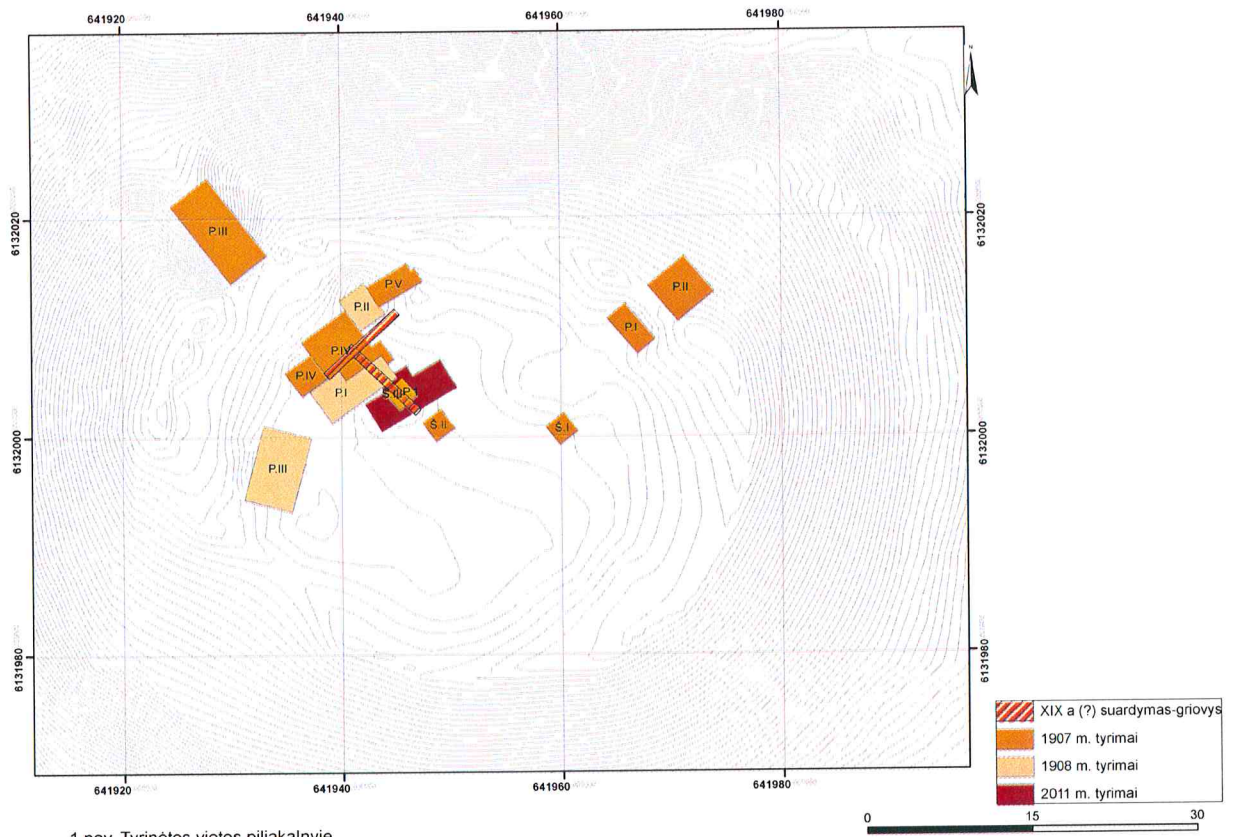
Artifacts of the hillfort are related to two periods: mid I century BC – II century and the first half of II millennium – XI-XII/XIII century. Striated pottery shreds represents the first period, while the second large amount of various artifacts – hand made and wheel-turned pottery, metal and glass findings, organic material.

Fig. 1 Excavated plots of the hillfort

Fig. 2 2011 excavated plot

Fig. 3 Locally made and imported pottery

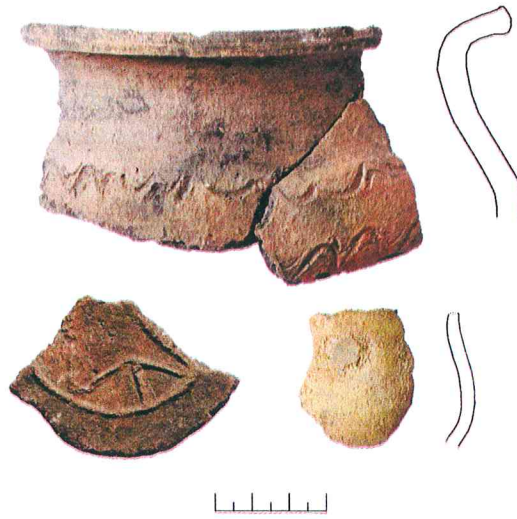
Fig. 4 Artifacts of the hillfort

1 pav. Tyrinotos vietos piliakalnyje

2 pav.

3 pav.

4 pav.

2011 m. Mažulonių piliakalnyje surinktos osteologinės medžiagos tyrimo rezultatai

NR.	Objektas	Kaulas	Pusė	Rūšis	Suaugimas	Fragmentacija	Modifikacija	Skerdimas	Erozija	Pastabos
1	Kaširskio išm. ž.	petikaulis d.	D	kiaulė	1	2	0	0	1	
2	Kaširskio išm. ž.	slankstelis	N	N	7		0	0	1	
3	Kaširskio išm. ž.	a. žandikaulis	D	N	1		0	0	1	šąn. atauga
4	Kaširskio išm. ž.	šonkaulis	N	avis/ožka?	1	2	0	0	1	
5	Kaširskio išm. ž.	šonkaulis	N	avis/ožka?	1	2	0	0	1	
6	Kaširskio išm. ž.	šonkaulis	N	N		5	0	0	2	
7	Kaširskio išm. ž.	mentikaulis	D	galvijas	1	6	1	0	2	
8	Kaširskio išm. ž.	pirštakaulis 2	D	arklys	1	9	0	0	2	
9	Kaširskio išm. ž.	a. žandikaulis	D	avis/ožka	0		0	0	1	>24 mėn.
10	Kaširskio išm. ž.	M ²	N	kiaulė						
11	Kaširskio išm. ž.	P ₄	N	kiaulė						<18 mėn.
12	Kaširskio išm. ž.	slankstelis		N	7		0		2	keterinė at.
30	Kaširskio išm. ž.	blauzdikaulis p.	D	kiaulė	5		0	0	1	<36 mėn.
31	Kaširskio išm. ž.	pėda 3	D	kiaulė	1	0	0	0	1	>24 mėn.
32	Kaširskio išm. ž.	šeivikaulis	N	N	7	5	0	1	1	
13	Obj. 2	M ₁	N	galvijas						
14	Obj. 2	M ₁	N	galvijas						
15	Obj. 2	M ¹	N	arklys						
16	Obj. 2	P ₃	N	galvijas						
17	Obj. 2	C	N	kiaulė						
18	Obj. 2	M ₁	N	avis/ožka						
19	Obj. 2	M ¹	N	avis/ožka						
20	Obj. 2	M ₂	N	avis/ožka						
21	Obj. 2	stipinkaulis d.	K	galvijas	1	6	1	0	1	
22	Obj. 2	slankstelis		N					1	keterinė at.
23	Obj. 2	pirštakaulis 2	N	kiaulė	1	9	2	0	1	
24	Obj. 2	šokikaulis	K	avis/ožka	1	0	0	0	1	
25	Obj. 2	a. žandikaulis	N	N			0	0	1	
26	Obj. 2	šonkaulis	N	N			0	0	2	
27	Obj. 2	šonkaulis	N	N			0	0	2	
28	Obj. 2	šonkaulis	N	N			0	0	2	

29	Obj. 2	šonkaulis	N	N			0	0	2	
----	--------	-----------	---	---	--	--	---	---	---	--

Kaširskio išm. ž. nenustatyti 158 smulkūs (<4 cm) fragmentai (21 degintas)

Obj. 2 nenustatyti 9 smulkūs fragmentai

Suaugimas

- 0 dalies kaulo nėra
- 1 suaugęs
- 2 augantis
- 3 nesuaugus diafizė
- 4 naujagimio diafizė
- 5 nesuaugus epifizė
- 6 naujagimio epifizė
- 7 nenustatomas
- 8 jaunas
- 9 neskaičiuota
- 10 nesuaugus diafizė+ epifizė

Pusė

K	Kairė
D	Dešinė
A	Abi
C	Centrinė
N	Nenustatyta

Fragmentacija

- 0 visas
- 1 abu galai, trūksta dalies diafizės
- 2 vienas galas+diafizė
- 3 galo nuolauža
- 4 diafizės nuolauža
- 5 diafizė (cilindras)
- 6 vienas galas
- 7 galo ir diafizės nuolauža
- 8 dabartinis lūžis
- 9 nereikšmingas

Modifikacija

- 0 nėra
- 1 mėsdžių graužimas
- 2 deginimas
- 3 mėsdž. gr. + deg.
- 4 apdirbtas/dirbinys
- 5 virškinimas
- 6 kita
- 7 graužikų graužimas

Skerdimas

- 0 nėra
- 1 kirtimas
- 2 dalinimas
- 3 išėmimas (filė)
- 4 lupimas
- 5 kita
- 6 1+2
- 7 1+3
- 8 1+4
- 9 2+3
- 10 čiulpų ištraukimas
- 11 10+

Erozija

- 1 nežymi
- 2 vidutinė
- 3 stipri
- 4 įmirkęs
- 5 apzulintas vandens

Tvirtinu _____

Muziejaus direktorius _____

2009 m. _____ mėn. ___ d.

LIETUVOS NACIONALINIS MUZIEJUS
2001 Vilnius, Arsenalo 1, tel.: 2627774, 2121939, faks. (307-5) 2611023**PRIĖMIMO AKTAS Nr. _____**

2012 m. _____ balandžio mėn. _____ 3 d. mes, muziejaus darbuotojas _____ Archeologijos skyriaus archeologas

Gytis Grižas

ir _____ Vilniaus universiteto daktarantė, archeologė Dovilė Baltramiejūnaitė

sudarėme šio akto keturis egzempliorius apie tai, kad pirmas priima (nuolatinei, laikinai), o antrasis perduoda muziejui šiuos muziejines reikšmės daiktus:

Eilės Nr.	Daikto pavadinimas ir jo trumpas aprašymas	Daiktų sk.	Daikto būklė	Kaina	Suma	Pastabos
1-42	Yla, vynys, skirstiklis, apkalas, adata, peilis, strėlės antgalis ?, ir dirbinių fragmentai. Geležis	42	koroduoti		Iš ekspedicijos	
43-78	Grandinėlė, plokštelė, kryželis, žvangučiai, antkaklės dalis, medalionas, įvijos, grandelės, apkalai, sagtys ir dirbinių fragmentai. Žalvaris	36	gera			
79-86	Trinamų girnų dalis, trintuvai, kirviai dalis. Akmuo	8	gera			
87-88	Karolis, susilydę dirbiniai. Stiklas	2	gera			
89-91	Tiglio, liejimo formos ir žaizdro sienelės fragmentai. Molis	3				
92	Tekstilės liekanos	1	trapi			
93-643	Apžiestos, lygiu paviršiumi, grublėtos, brūkšniuotos keramikos fragmentai	551	gera			
	Mažulonių (Ignalinos raj.) piliakalnis, radiniai priimti pagal 2011 m. archeologinių tyrinėjimų ataskaitos ARA 444 radinių sąrašą.					